

مجله حقوقی داور
دو فصلنامه دانشمویان دانشکده حقوق
دانشگاه شهید بهشتی
سال اول، شماره ۱، پاییز و (مستان ۱۳۸۴)
ص ۱۸۶-۱۴۶

مسئولیت فروشنده در تضمین مالکیت معنوی در بیع بین المللی کالا*

کریستین رودا و گیوم اتیه**
ترجمه: مرتضی افشاری قزوینی***

چکیده

یکی از مسائلی که در عرصه حقوق بیع بین المللی کالاها واجد اهمیتی اساسی است و علیرغم اهمیت آن به نحو شایسته ای در آثار تحقیقاتی و رویه قضایی بین المللی بدان پرداخته نشده است بحث مسئولیت فروشنده نسبت به ادعاهایی است که از سوی اشخاص ثالث مبنی بر نقض مالکیت معنوی ایشان بر مبیع مطرح می گردد. به عبارت دیگر اگر شخص ثالثی در برابر خریدار ادعا نماید که با استفاده خریدار از مبیع، حق مالکیت معنوی ایشان که

* منبع مقاله (آخرین مراجعه به آدرس اینترنتی مقاله: ۱۳۸۴/۲/۲۰)

Warranty for Intellectual Property Rights in the international sales of Goods
<http://www.cisg.law.Pace.edu/cisg/biblio/raudaetier2.html#int>

** همین مقاله به زبان فرانسه نیز منتشر شده است. برای دیدن متن فرانسه این مقاله رجوع کنید به:

Rauda, Christian/ Etier, Guillaume, Garantie en cas d'éviction et propriété intellectuelle dans la vente internationale, in: Will, Michael (editor), Rudolf Meyer zum Abschied, Beiträge zum UN-Kaufrecht, zum Internationalen Recht und zur Rechtsvergleichung, Geneva 1999, pp. 113-144

آدرس پست الکترونیک نویسندگان نیز Christian_Rauda@hotmail.com می باشد.

*** دانشجوی دوره دکتری حقوق خصوصی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

منعكس بر مبيع بوده است نقض شده است و دعوای مطالبه خسارت ناشی از این نقض حق را مطرح نماید، در این خصوص آیا خریدار حق رجوع به فروشنده را دارد؟ ماده ۴۲ کنوانسیون وین به این موضوع پرداخته است. مقاله ای که ترجمه آن را در پیش روی خود ملاحظه می نمایید با نگاهی انتقادی به این موضوع پرداخته است. نویسندگان مقاله معتقدند که ماده ۴۲ کنوانسیون وین به هیچ وجه جامعیت لازم در پاسخگویی به فروعاتی که در مسأله مسؤلیت فروشنده در این خصوص مطرح می گردد را ندارد. ایشان خود در این مقاله به دنبال طرح این فروعات و ارائه پاسخ شایسته بدانها بوده اند. همچنین در این باره سؤالاتی چند مطرح می گردد که ماده ۴۲ کنوانسیون نسبت به آنها سکوت اختیار نموده است مثلاً آیا فروشنده نسبت به ادعاهایی که پس از تسلیم مبيع مطرح می گردد نیز مسئول است یاخیر؟ نویسندگان مقاله در پایان اقدام به ارائه پیشنهاداتی جهت تغییر ماده ۴۲ کنوانسیون نموده و ماده ای را پیشنهاد می دهند که بتواند جایگزین نسخه حاضر گردد.

واژگان کلیدی

ماده ۴۲ کنوانسیون وین، نقض مالکیت معنوی شخص ثالث، قراردادهای بیع بین المللی، تضمین حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث

کنوانسیون ناظر بر قراردادهای بیع بین المللی کالاها (سی. آی. اس. جی) در ماده ۴۲ خود قاعده ای را درخصوص مسؤلیت فروشنده بابت حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در مبيع مقرر می دارد. با توجه به محدوده وسیع حقوق مربوط به اختراعات و علائم تجاری مرتبط با کالاهای موضوع معاملات بین المللی، جای بسی تعجب است که در میان بیش از ۵۰۰ پرونده رسیدگی شده تحت مقررات کنوانسیون وین، تنها دو پرونده با ماده ۴۲ کنوانسیون سروکار دارد. بررسی دقیق ماده ۴۲ کنوانسیون، ما را به این نتیجه سوق می دهد که این مقرره واجد شرایط لازم جهت حکومت در موضوع مسؤلیت فروشنده در نقض مالکیت معنوی اشخاص ثالث در مبيع نمی باشد. بنابراین در پایان این مقاله، نسخه بازنویسی شده ماده ۴۲ کنوانسیون وین پیشنهاد می گردد.

مقدمه

مسئولیت بر اساس ماده ۴۲ کنوانسیون وین

- حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث

- تعریف

- اسامی و حقوق مربوط به شخصیت

- محدودیت های تعریف ارائه شده از سوی واپو بر اساس ملاکات رسمی

• دعاوی

- آیا شخص ثالث باید الزاماً حق خود را مطالبه نماید؟

- دعاوی واهی

• نقض حقوق شخص ثالث با استفاده [خریدار] از مبیع

- حمایت از فرآیندهای ساخت

- مسئولیت فروشنده نسبت به محصولات مشتق از مبیع

• زمان قطعی مسئولیت

- انعقاد قرارداد یا تسلیم مبیع؟

- مسئولیت [فروشنده] نسبت به دعاوی مطروحه پس از تسلیم مبیع

حدود مسئولیت فروشنده

• محدودیت های شخصی

• آگاهی یا عدم جواز ناآگاهی - تفنن در استعمال کلمات؟

- تعهدات ثانوی فروشنده

- حدود مسئولیت فروشنده در بررسی حقوق احتمالی شخص ثالث

- مورد حقوق منتشر شده

- مورد حقوقی که منتشر نمی شود یا قابل انتشار نیست

• تعهد به اطلاع رسانی به خریدار

• زمان آگاهی به حقوق اشخاص ثالث

• تحدید نوعی: اصل سرزمین بودن

مسئولیت در کشور فروش مجدد یا استفاده

• معنای واژه کانتیمپلیدت (contemplated)

- طرفین در زمان انعقاد قرارداد کشوری را مقصود خود قرار داده اند

- محدود به یک کشور به عنوان کشور محل فروش مجدد یا استفاده از

مبیع؟

- مسئولیت ثانوی فروشنده نسبت به کشوری که محل تجارت خریدار است
- مسأله شعب
- مسئولیت فروشنده نسبت به کشور محل ترانزیت

مسئولیت فروشنده در کشور خود

استثنائات مسئولیت فروشنده

- علم خریدار
- اهمیتی مشابه برای فروشنده؟
- خریدار باید به چه مسائلی آگاه باشد؟
- زمان آگاهی
- دستورالعمل های خریدار
- ملاحظات کلی
- مورد علم فروشنده

نتیجه

- پیشنهاد چند تغییر
- نسخه بازنویسی شده ماده ۴۲

مقدمه

یک شرکت آلمانی تولید کننده فناوری اقدام به فروش کالایی با علامت تجاری خاص به شرکت سوئیسی می نماید. فروشنده به این واقعیت واقف نبود که علامت مزبور نام تجاری یک شرکت انگلیسی معروف است که در سوئیس ثبت نشده است لیکن برای مدتی طولانی مورد استفاده شرکت انگلیسی بوده است.

پس از کشف حق شرکت انگلیسی، خریدار درخواست باز پس فرستادن مبیع را می نماید در حالی که شرکت انگلیسی دعوی علیه خریدار یا فروشنده (مبنی بر نقض مالکیت معنوی) مطرح نموده است. حکم قضیه چیست؟

با توجه به حجم وسیع حقوق مربوط به اختراعات و علائم تجاری مرتبط با کالاهای موضوع معاملات بین المللی، وقوع اتفاقاتی از این دست که فوقاً بدان اشاره شد بسیار محتمل است.^۱

با این وجود جای بسی تعجب است که در میان بیش از ۵۰۰ رأی صادره^۲ منتشره شده که بر پایه مقررات کنوانسیون وین ناظر بر قراردادهای بیع بین المللی کالاها بوده است، تنها دو رأی به مسئولیت فروشنده نسبت به نقض حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث منعکس در ماده ۴۲ کنوانسیون اشعار دارد. دلیل این قلت در چیست؟

در پاسخ به این سؤال باید گفت که اولاً این تحلیل خود را با تعریف حقوق مالکیت صنعتی و معنوی در گیر می داند ثانیاً شروط استناد به ماده ۴۲ کنوانسیون وین و محدودیت های نوعی و شخصی آن باید مورد بررسی قرار گیرد و نهایتاً وضعیت هایی که در آن مسئولیت فروشنده استثناء می گردد، مورد بررسی قرار گیرد.

در ادامه بحث از این موضوعات دلیل اینکه چرا ماده ۴۲ کنوانسیون وین به ندرت مورد استفاده و اجرا قرار می گیرد و نیازمند چه اصلاحاتی است، مورد تحلیل قرار می گیرد. در بخش نتیجه گیری این مقاله، نسخه اصلاحی ماده ۴۲ کنوانسیون وین پیشنهاد می گردد.

همانطور که در بسیاری از نظامات حقوقی دنیا مطرح است،^۳ به موجب کنوانسیون وین نیز فروشنده وظیفه دارد که مبیع را به گونه ای به مشتری تسلیم نماید که هیچ شخص ثالثی

۱. در سال ۱۹۹۹ میلادی سازمان جهانی مالکیت معنوی ثبت ۲۰۰۷۲ علامت تجاری بین المللی جدید را گزارش نمود که مجموعاً دربردارنده ۲۴۰۸۶۰ عنوان و ۲۳۲۲۳ عنوان جدید در سال ۱۹۹۹ میلادی ثبت بین المللی شده بود. در همین سال حدود ۲۶۴۰۰۰ علامت تجاری نیز موضوع ثبت داخلی قرار گرفته بود. برای ملاحظه این آمار رجوع کنید به:

WIPO, Guide to the International Registration of Marks under the Madrid Agreement and the Madrid Protocol, Geneva 2000, p. A.5

2. Will, Michael R., The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980), The First 555 or so Decisions, Geneva, 1999.

3. E.g., Egypt: Arts. 439 f. Egyptian Civil Code; Germany: § 434 BGB; Switzerland: Art. 192 CO; United States of America: § 2-312 U.C.C.

با ادعای حقی خریدار را در بهره برداری و یا فروش مبیع محدود نسازد.^۴ قبل از اندراج این موضوع در کنوانسیون وین ۱۹۸۰ میلادی، مسئولیت فروشنده در خصوص نقض حقوق اشخاص ثالث در قراردادهای بیع بین المللی کالاها در ماده ۵۲ مقررات یکنواخت بیع بین المللی (یو. ال. آی. اس) منعکس بود. کنوانسیون وین دو نوع مسئولیت را برای فروشنده نسبت به نقض حقوق اشخاص ثالث مطرح نموده است: یکی مسئولیت کلی است که در موردی مصداق می باید که شخص ثالث مدعی حق مالکیت و یا دیگر حقوق غیر مصرح در ماده ۴۲ کنوانسیون وین نسبت به مبیع گردد. این موضوع در ماده ۴۱ کنوانسیون وین آمده است. مسئولیت دیگر همانا مسئولیتی است که اختصاص به نقض مالکیت معنوی اشخاص ثالث دارد. مسئولیت مقرر در ماده ۴۲ کنوانسیون بسیار محدودتر از مسئولیت موضوع ماده ۵۲ مقررات یکنواخت بیع بین المللی (یو. ال. آی. اس)^۵ و ماده ۴۱ کنوانسیون وین می باشد.

مسئولیت بر اساس ماده ۴۲ کنوانسیون وین

• حق مالکیت معنوی شخص ثالث

- تعریف

در مثال پیش اگر فروشنده تعهدی مبنی بر تسلیم رایانه ها با علامت تجاری متفاوتی می داشت، خریدار حق طرح دعوی علیه فروشنده را پیدا می کرد. مطابق ماده ۴۲ کنوانسیون وین، فروشنده موظف است که مبیع را به گونه ای به مشتری تسلیم می نماید که عاری از هر نوع حق یا ادعایی مبتنی بر حقوق مالکیت صنعتی یا دیگر حقوق مالکیت معنوی باشد. بنابراین کشف اینکه آیا اسم تجاری پاورپلی (Powerplay) در تعریف فوق می گنجد یا خیر، ضروری است؟

4. Reinhart, Gert, UN-Kaufrecht, Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf, Heidelberg, 1991, Art. 41 n°3; Herber/ Czerwenka, Internationales Kaufrecht, Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf, München, 1991, Art. 41 n°3.

^۵ ماده ۵۲ مقررات یکنواخت بیع بین المللی (یو. ال. آی. اس) نیز مبین تضمین حقوق و ادعاهای راجع به حقوق مالکیت معنوی است. در این باره رجوع کنید به:

Mertens/Rehbinder, Internationales Kaufrecht, Kommentar zu den Einheitlichen Haager Kaufgesetzen, Frankfurt am Main (1975), Art. 52 n°5

نه عبارت مالکیت صنعتی در کنوانسیون وین تعریف شده است و نه عبارت مالکیت معنوی. در مقایسه با پروژه ۱۹۷۸ م. (ماده ۴۰) که واجد عبارت مالکیت صنعتی یا معنوی بود، نسخه نهایی کنوانسیون از عبارت مالکیت صنعتی یا دیگر مالکیت‌های معنوی بهره جسته است.^۶

بنابراین کنوانسیون وین بیانگر آن است که مالکیت صنعتی زیر مجموعه مالکیت معنوی است. عبارت مالکیت صنعتی علیرغم اینکه در متن کنوانسیون زائد به نظر می‌رسد با هدف تبیین و شفاف سازی هرچه بیشتر کنوانسیون به کار گرفته شده است؛ زیرا در برخی کشورها مفهوم مالکیت معنوی هنوز خیلی روشن نیست.^۷ به هر حال کافی است که عبارت حقوق مالکیت معنوی تعریف گردد.

در طول فرآیند تنظیم متن کنوانسیون وین، تعریف مالکیت معنوی مورد بحث واقع نگشت. مطابق ماده (۱) ۷ کنوانسیون وین، تفسیر ماده ۴۲ کنوانسیون باید با ملاحظه خصیصه بین المللی کنوانسیون انجام پذیرد.

توجه به این ماده ما را با مشکلی مواجه می‌سازد؛ با توجه به این واقعیت که حقوق مالکیت معنوی اساساً واجد ماهیت ملی هستند - تحت تاثیر اصل حکومت سرزمینی قوانین می‌باشند - قانونگذار هر کشور است که طبقه بندی این حقوق را به دست می‌دهد. مثلاً اینکه این حقوق را به حق اختراع و کپی رایست تقسیم می‌نماید. در نتیجه سیستم‌های حقوقی مالکیت معنوی از کشوری به کشور دیگر به میزان قابل ملاحظه ای فرق می‌کند.^۸

با این وجود و با توجه به وجود معاهدات بین المللی متعدد که در این حوزه و در پرتو ماده (۱) ۷ کنوانسیون وین نقش مهمی ایفاء خواهند نمود مشکل پیش گفته قدری تعدیل می‌گردد. این کنوانسیون‌ها شامل کنوانسیون حمایت از مالکیت صنعتی (۱۹۶۷)، کنوانسیون جهانی حمایت از کپی رایست (۱۹۷۱) و کنوانسیون برن در حمایت از آثار ادبی و هنری

6. United Nations Conference on the Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Official documents, 1981, p. 38; Kritzer, Albert, Guide to Practical Applications of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Boston (1989), p. 328.

7. United Nations Commission on International Trade Law, Yearbook vol. VIII, p. 41; Schwerha, Joseph, Warranties against Infringement in the Sale of Goods: A comparison of U.C.C. § 2-312 (3) and Art. 42 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 16 Michigan Journal of International Law (1995), p. 460.

۸. به طور مثال مدل‌های مصرف برخلاف آلمان در کشور سوئیس مورد حمایت نیستند.

(۱۹۷۱) می باشد. بعلاوه در این زمینه نظریه دبیر کل درخصوص بند هشتم ماده ۲ کنوانسیون سازمان جهانی مالکیت معنوی به تاریخ چهارده جولای ۱۹۶۷ (وایپو) قابل ذکر است.^۹ این قاعده در ارائه تعریفی از حقوق مالکیت معنوی به معنایی که عبارت مالکیت صنعتی یا دیگر مالکیت های معنوی از سوی مقامات فنلاندی در طول مذاکرات راجع به ماده ۴۲ کنوانسیون وین ارائه شد که خود ریشه در پیشنهاد وایپو راجع به پروژه ماده ۴۲ کنوانسیون وین داشت.^{۱۰}

چهار کنوانسیون فوق الذکر تدوین گر اجماع جامعه بین المللی درخصوص حقوق مالکیت معنوی است. تعریف ارائه شده از سوی وایپو در میان مفاهیم ارائه شده در سه معاهده دیگر دارای معنای وسیع تری است. بنابراین مالکیت معنوی پوشش دهنده تمام حقوقی است که وجودشان ناشی از فعالیت فکری بشری در حوزه های صنعت، علم، ادبیات و هنر است (بند ۸ ماده ۲ کنوانسیون وایپو).

از یک سو ماده ۴۲ کنوانسیون وین با هدف ایجاد تضمینی برای خریدار در استفاده مطلق و آزادانه از مبیع انشاء شده است؛^{۱۱} بنابراین محتمل است که حقوق دیگری که در تعریف وایپو نیامده است بخشی از تعریف مالکیت معنوی در چهارچوب ماده ۴۲ کنوانسیون وین باشد. مثالهایی از این دست، نام ها و حقوق مربوط به شخصیت است.

از سوی دیگر در راستای تحدید مسئولیت فروشنده کمیسیون سازمان ملل در حقوق تجارت بین الملل (آنستیرال) تاکید می ورزد که فروشنده باید الزاماً قادر باشد که حدود مسئولیت خود را بداند.^{۱۲} بنابراین پیش بینی می گردد که محدودیت هایی ضروری باشد از جمله اینکه حق شخص ثالث باید به ثبت برسد تا بتوان مبنایی برای مسئولیت فروشنده یافت.

- اسامی و حقوق مربوط به شخصیت

9. Official documents (n 6), p.39, footnote n°1, reference to Art. 40 CISG.

10. Official documents (n 6), pp. 84 and 110.

11. Piltz, Burghard, Internationales Kaufrecht, Das UN-Kaufrecht (Wiener Übereinkommen von 1980) in praxisorientierter Darstellung, Munich (1993), p. 204; Enderlein, Rights and Obligations of the Seller under the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, in: Šarcevic/Volken, International Sale of Goods, Dubrovnik Lectures, New York (1986), p. 178.

12. Kritzer (n 6) p. 328.

آیا تعریف حقوق مالکیت معنوی در بردارنده اسامی و حقوق مربوط به شخصیت می گردد؟ با توجه به اینکه این حقوق از فعالیت فکری حمایتی نمی کنند، بنابراین ارائه پاسخ مثبت به این سؤال محل تردید است^{۱۳} (به استثنای نام های تجاری که در تعریف وایپو می گنجد).

این موضوع که چگونه بین مصادیق عمومی موضوع ماده ۴۱ کنوانسیون وین و موضوعات خاص ماده ۴۲ کنوانسیون تفکیک نماییم محل بحث و مناقشه است.^{۱۴} اعضای درگیر در پروژه ژنو (۱۹۷۶م.) تصمیم گرفتند که در ارائه قاعده ای برای مسئولیت فروشنده به دلیل عیب موجود در دارایی های نامحسوس از معیاری متفاوت با معیار قابل استفاده در تعیین عیب موجود در دارائیهای محسوس استفاده ننمایند. (ماده (۲) پروژه ژنو)^{۱۵}

در سال ۱۹۷۷ م. در پروژه وین (ماده ۲۵) موضوع تفکیک بین مسئولیت عام ناشی از مستحق للغير در آمدن کالا و مسئولیت خاص ناشی از نقض مالکیت معنوی شخص ثالث مجدداً مورد بحث قرار گرفت.^{۱۶} در سال ۱۹۸۰ م. درخواست هیأت نیجریه ای مبنی بر ایجاد قاعده ای یکنواخت ناموفق بود.^{۱۷}

در نسخه نهایی کنوانسیون وین قواعد حاکم بر مسئولیت عام فروشنده ناشی از مستحق للغير در آمدن مبیع (ماده ۴۱ کنوانسیون وین) از مسئولیت فروشنده ناشی از نقض مالکیت معنوی شخص ثالث (ماده ۴۲ کنوانسیون) کاملاً تفکیک گردید. این تفکیک در عبارت دوم ماده ۴۱ بخش اول کنوانسیون به صراحت منعکس گردید. مطابق اصل تفسیر مضیق استثنائات ماده ۴۲ این کنوانسیون باید مورد تفسیر مضیق واقع گردد. براین اساس اسامی و حقوق مربوط به شخصیت تحت شمول مفهوم مالکیت معنوی به معنایی که در ماده ۴۲

13. Langenecker, Joseph, UN-Einheitskaufrecht und Immaterialgüterhaftung, (Thesis Munich 1993), pp. 83 s.; Magnus, Ulrich, UN-Kaufrechtsübereinkommen, in: Julius von Staudinger, Kommentar zum BGB, 13th edition, Berlin (1995), Art. 42 n°12.

14. Official documents (n 6), p.208 s.

۱۵. این کنوانسیون حاکم بر حقوق و تعهداتی نیست که بین فروشنده و خریدار بدین دلیل مطرح می گردد که حق یا ادعایی مرتبط با مالکیت صنعتی یا معنوی و نظایر آن است. رجوع کنید به:

Yearbook VII and project in Yearbook VII.

16. Yearbook VIII, p. 41.

17. Official documents (n 6), p. 119.

کنوانسیون بکار رفته است نمی‌گردد.^{۱۸} بنابراین ماده ۴۲ کنوانسیون مبین قاعده خاصی است که هر نوع قیاسی را منتفی می‌سازد.^{۱۹} زیرا مسئولیت فروشنده راجع به اسامی و حقوق مربوط به شخصیت تحت قاعده کلی منعکس در ماده ۴۱ کنوانسیون قرار می‌گیرد.

- محدودیت های تعریف وایپو با استفاده از ملاکات رسمی

اسم تجاری پاورپلی (Powerplay) نتیجه یک فعالیت فکری است بنابراین این نام که متعلق به شخص ثالث است اساساً یک حق مالکیت معنوی در معنای موضوع ۴۲ کنوانسیون می‌باشد با این وجود آیا فروشنده علیرغم اینکه پاورپلی (Powerplay) در سوئیس ثبت نشده است مسئول است؟

علیرغم این حقیقت که سیاق ماده ۴۲ کنوانسیون بیانگر هیچ محدودیتی نیست، توجه به تاریخچه این قاعده نشانگر آن است که هدف آنستیرال محدود کردن مسئولیت فروشنده بوده است؛^{۲۰} بنابراین ممکن است تصور نمود که مسئولیت فروشنده محدود به حقوق ثبت شده است. به نظر نمی‌رسد این استدلال صحیح باشد در حقیقت باید گفت که مسئولیت فروشنده ناشی از مالکیت معنوی ثبت نشده در مقایسه با مالکیت معنوی ثبت شده محدودتر است. در نتیجه ثبت شرط استناد به ماده ۴۲ کنوانسیون وین محسوب نمی‌گردد.

میزان خلاقیت و نوآوری نیز به عنوان یک معیار به حساب نمی‌آید زیرا در برخی کشورها حقوق مالکیت معنوی بدون بررسی میزان خلاقیت و نوآوری به شخص اعطاء می‌گردد.^{۲۱} وانگهی کفایت یا عدم کفایت میزان خلاقیت تنها در صورتی مشخص می‌گردد که دعوی در این زمینه اقامه گردد. پیش از یک فرآیند قانونی هرگز نمی‌توان مشخص نمود که یک مدل

18. González, José María Miquel, Arts. 41-42, in: Díez-Picazo y Ponce de León, La compraventa internacional de mercaderías, Comentario de la Convención de Viena, Madrid (1998), Art. 42 III 1 b.

۱۹. برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Schwenzer, Ingeborg, Art. 41-42, in: Schlechtriem, Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG), second edition (translation), Oxford, (1998), Art. 42 n°5.

20. Kritzer (n 6), p. 328.

۲۱- مثالی در این باره مدل های مصرفی در قانون آلمان می باشد:

cf. Prager, Martin, Verkäuferhaftung und ausländische gewerbliche Schutzrechte, Die Haftung des Verkäufers beweglicher Sachen für deren Freiheit von gewerblichen Schutzrechten oder Urheberrechten nach dem UN-Kaufrechtsabkommen vom 11. April 1980 (Thesis Bremen 1986), Pfaffenweiler (1987), p.147.

مصرف در چهارچوب مالکیت معنوی به معنایی که در ماده ۴۲ کنوانسیون وین مورد نظر است، قرار می گیرد یا خیر.

نتیجتاً اینکه در مثال ما پاورپلی (*Power play*) که یک نام تجاری ثبت نشده است در چارچوب ماده ۴۲ کنوانسیون و تعریف مالکیت معنوی می گنجد.

با توجه به مطالب فوق الذکر مالکیت معنوی را می توان براساس ماده ۴۲ کنوانسیون وین به ترتیب زیر تعریف نمود:

«هر نوع حقی که از خلاقیت فکری واجد ارزش مالی حمایت می کند؛ خلاقیتی که متعلق به کالای مادی است و قادر است در استفاده و فروش مجدد کالا مداخله نماید (آنرا محدود سازد) مالکیت معنوی می باشد.^{۲۲} حقوق مقابله با رقابت غیرمنصفانه مانند جلوگیری از بهره برداری غیرقانونی از دانش فنی^{۲۳} متعلق به دیگری نیز در چارچوب این تعریف قرار می گیرد.»^{۲۴}

هیچ شرطی مبنی بر رسمی بودن و ثبت وجود ندارد، بنابراین فروشنده نسبت به حقوق مالکیت معنوی ثبت نشده نیز مسئولیت دارد.^{۲۵} نامها، حقوق مربوط به شخصیت و حقوق مشابه - حتی به واسطه قیاس - نمی تواند مشمول ماده ۴۲ کنوانسیون وین گردد.

• ادعاها

- آیا شخص ثالث باید الزاماً حق خود را مطالبه نماید؟

۲۲- برای دیدن نظری اشتقاقی رجوع کنید به:

Shinn, Allen M., Jr., Liabilities under Art. 42 of the U.N. Convention on the International Sale of Goods, 2 Minn. J. Global Trade (1993), p.116.

آقای شین علاقمند است که تعریف را به اختراعات، علائم تجاری و کپی رایب محدود نماید.

23. Dessemontet, François, Einführung: Immaterialgüterrecht und Privatrecht, in: Büren/David, Schweizerisches Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht, Vol. I/1, Basel (1998), p. 6;

مثالی در این باره ماده ۶ قانون رقابت غیرمنصفانه سوئیس می باشد.

۲۴- ماده ۲(۸) کنوانسیون واپیو. برای دیدن نظری اشتقاقی رجوع کنید به: Prager (n 21), pp. 146 s.

25. Langenecker (n 13), p. 71; Diez-Picazo-González (n 18), Art. 42 III 1 a; Heuzé, Vincent, La vente internationale de marchandises, Paris (1992), p.241; Piltz (n 11), pp. 205 s.

به طور مثال در کشور سوئیس کپی رایب به صرف خلق اثری هنری به وجود می آید. همچنین مطابق ماده ۸ کنوانسیون پاریس نامهای تجاری جهت حمایت نیازمند ثبت نیستند.

آیا صرف این حقیقت که شخص ثالث به حق خود استناد ننموده است، مسئولیت فروشنده در خصوص نقض حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث استثناء می‌گردد؟ مطابق عبارات ماده ۴۲ کنوانسیون وین، مبیع باید عاری از هر نوع حق یا دعوایی از سوی شخص ثالث باشد زیرا آزادی خریدار در استفاده از مبیع نباید محدود گردد. اگر پس از مدت مشخص شخص ثالث به حق خود استناد نماید، خریدار خواهد توانست دعوایی مبنی بر مطالبه خسارت علیه فروشنده مطرح نماید. بنابراین مسئولیت فروشنده بابت حقوقی که مورد استناد و مطالبه واقع نشده است، معقول و منطقی به نظر نمی‌رسد.^{۲۶}

در حقیقت تضمین در جایی که هیچکس به حقی استناد نمی‌جوید ضرورتی ندارد زیرا فرض بر این است که محدودیتی برای خریدار در استفاده از مبیع ایجاد نشده است.^{۲۷} اگر پس از مدت زمان مشخصی شخص ثالث تصمیم بگیرد که حق خود را مطالبه نماید خریدار همچنان می‌تواند دعوایی مبنی بر مطالبه خسارت علیه فروشنده مطرح نماید.^{۲۸} بنابراین مسئولیت فروشنده بابت حقوقی که مورد استناد قرار نگرفته است منطقی به نظر نمی‌رسد.

با این وجود، امکان بالقوه طرح شکایت از سوی شخص ثالث همچون شمشیر داموکلس همواره بر سر خریدار قرار می‌گیرد. خریدار نمی‌تواند در مبیع تصرفی نماید به هنگامی که آگاه است که شخص ثالث ممکن است دعوایی علیه وی مطرح و خواستار از بین بردن مبیع تحت تصرف گردد.^{۲۹}

خریدار همین که احتمال دهد که شخص ثالث ممکن است درصوت تغییر دادن کالا، علیه وی دعوایی مطرح نماید و او را متعهد نماید که کالای تغییر یافته را از بین ببرد، نمی‌تواند استفاده مطلوب را از مبیع داشته باشد. به علاوه با توجه به خطر اعسار (یا ورشکستگی)

۲۶. مقایسه کنید با:

Feuille fédérale, message concernant la Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises, 11 janvier 1989, p. 756; Lichtsteiner, René, Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf, Einführung und Vergleich mit dem schweizerischen Recht, Baden (1989), p. 44.

27. Langenecker (n 13), p. 69.

۲۸. فروشنده همچنین نسبت به ادعاهایی که بدان آگاه بوده است و یا نمی‌توانسته ناآگاه باشد نیز مسئول است.

۲۹. به طور مثال رجوع کنید به بخش سوم ماده ۵۷ بخش سوم قانون علائم تجاری سوئیس.

فروشنده از خریدار نمی توان انتظار داشت که متحمل چنین کلفتی گردد یعنی منتظر بماند که آیا شخص ثالث در آینده به مالکیت معنوی خود استناد می نماید یا خیر. بنابراین صرف این حقیقت که در این خصوص حقی وجود دارد کافی است که محدودیتی برای خریدار در استفاده از مبیع ایجاد نماید.^{۳۰}

وجود حقی برای ثالث ضمناً موجب محدودیتهایی در حق مالکیت خریدار خواهد بود. بنابراین فروشنده مسئولیت خواهد داشت که مبیعی را تسلیم خریدار نماید که عاری از حق شخص ثالث باشد حتی اگر شخص ثالث به حق خود استناد نجوید.

- دعاوی واهی

فروشنده سوئسی اقدام به فروش یک دستگاه یخچال به خریداری نموده است که یک شرکت آمریکایی می باشد. شخص ثالثی که رقیب خریدار می باشد، قصد می نماید که با توسل به ادعای بی پایه مالکیت بر حق اختراع یخچال، مالکیت خریدار را به چالش بکشد. آیا ادعاهای بی پایه ای از این دست در چارچوب ماده ۴۲ کنوانسیون وین قرار گرفته و تحت مسئولیت فروشنده می باشد؟

در حقیقت فلسفه ماده ۴۲ کنوانسیون جلوگیری از رویارویی خریدار با ادعای شخص ثالث است.^{۳۱} دفاع در برابر هر نوع دعوایی خواه بی پایه باشد یا نباشد، هزینه بر و وقت گیر است بالاخص در صورتیکه این دعاوی در محکمه مطرح گردد.^{۳۲}

چگونه می توان بر این مشکل فائق آمد؟ استثناء کردن مسئولیت در چنین مواردی^{۳۳} در صورتی می تواند مورد تقاضا قرار گیرد که دعوای ثالث درجه ای از جدیت را در خود ببیند^{۳۴} یا اینکه شخص ثالث باید بر مبنای حسن نیت عمل نموده باشد.^{۳۵}

30. In the same sense: *Schwerha* (n 7), p. 458.

31. In contrast to German Law where *Anspruch* is the right to ask somebody to do or not to do something (§ 194 BGB), the CISG does not define the notion *claim* in the same way.

۳۲- در این معنا رجوع کنید به:

Ackerman, Grant, U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Annotated, Boston (1992), p. 42-6.

33. *Vida, Alexandre, Garantie du vendeur et propriété industrielle: les 'vices juridiques' dans la vente internationale de marchandises (Convention de Vienne), in: Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique, Paris (1994), p. 23; Schlechtriem, Peter, The Seller's Obligations Under the United Nations Convention on Contracts for the*

معذک دلایل متعددی وجود دارد که ما را به این نتیجه می‌رساند که حتی دعاوی واهی نیز جهت استناد به ماده ۴۲ کنوانسیون کفایت می‌دهد.^{۳۶} هدف این ماده جلوگیری از طرح دعاوی شخص ثالث علیه خریدار است.^{۳۷} دفاع در برابر هر نوع دعوایی خواه بی اساس باشد خواه موجه هزینه بر و وقت گیر است بالاخص اگر دعوی در دادگاه مطرح گردد.^{۳۸}

در عمل برای خریدار دشوار است که ارزیابی نماید که آیا دعاوی مطروحه بی پایه است یا خیر و اینکه آیا خریدار با وجود طرح چنین دعوایی باید فروش یا استفاده از مبیع را متوقف سازد یا خیر. همین وضعیت در جایی حاکم است که شخص ثالث دعوایی را مبتنی بر نظام حقوقی خارجی بنا می‌دارد؛^{۳۹} به دلایل فوق الذکر باید بر این عقیده بود که فروشنده آگاهی بیشتری درخصوص مبیع نسبت به خریدار دارد.^{۴۰}

نتیجه بحث اینکه فروشنده در برابر ادعای شخص ثالث مسئولیت دارد.

• نقض حقوق شخص ثالث با استفاده [خریدار] از مبیع

- حمایت از فرآیند ساخت

International Sale of Goods, in: Galston/Smit, International Sales : The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, New York (1984), § 6.03 6-32.

³⁴ Piltz (n 11), p. 86; Niggemann, Friedrich, Die Pflichten des Verkäufers und die Rechtsbehelfe des Käufers, in: Hoyer/Posch, Das Einheitliche Wiener Kaufrecht, Wien (1992), p. 93.

35. *Schwerha* (n 7), p. 457.

۳۶- در این معنا رجوع کنید به:

Lookofsky, Joseph, Understanding the CISG in Scandinavia, A Compact Guide to the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Copenhagen, 1996, § 4-11; *Ackerman* (n 32), p. 42-6.

37. Honnold, John, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention, 3rd edition, Boston (1999), n°265; *Schlechtriem-Schwenzer* (n 19), Art. 41 n°9.

38. *Ackerman* (n 32), p. 41-5.

این استدلال به طور خاص در کشورهای معتبر است که هریک از طرفین مسئول پرداخت حق الوکاله وکیل خود می‌باشند.

39. *Langenecker* (n 13), p. 67; *Piltz* (n 11), p. 204.

40. *Staudinger-Magnus* (n 13), Art. 41 n°17; *Enderlein* (n 11), p.179; *Langenecker* (n 13), p. 67.

فروشنده و خریدار قراردادی مبنی بر فروش یک دستگاه ماشین منعقد می نمایند. پس از تسلیم مبیع، شخص ثالث (که صاحب حق اختراعی است که پوشش دهنده فرآیند ساخت ماشین است) به سراغ خریدار آمده و دعوایی را مطرح می نماید. خریدار اعتقاد به مسئولیت فروشنده دارد. حکم قضیه چیست؟

مطابق ماده ۴۲ کنوانسیون وین، خریدار حقی انحصاری در تملک و استفاده مطلق از مبیع دارد.^{۴۱} اگر شخص ثالث امکان ممنوع ساختن فروشنده را در استفاده از مبیع داشته باشد و بتواند از طریق توسل و استناد به حق اختراع خود که فرآیند تولید محصول را پوشش می دهد، مانع استفاده مطلق خریدار گردد، به حقوق خریدار ناشی از قرارداد لطمه وارد خواهد شد. ماشینی که براساس فرآیندی کار می کند که آن فرآیند اختراع شخص ثالثی محسوب می گردد، برای خریدار فاقد ارزش خواهد بود؛ بنابراین فروشنده در این موارد مسئول است.^{۴۲}

- مسئولیت فروشنده نسبت به محصولات مشتق از مبیع

شخص الف درصدد تولید داروی آلواسید می باشد که فرمول شیمیایی آن سری و محرمانه است. برای تولید این دارو اقدام به خرید ماشینی می کند که نه تنها قادر به تولید این دارو می باشد بلکه دیگر محصولات دارویی را نیز تولید می نماید. در فاصله بین انعقاد قرارداد و تسلیم مبیع، شخص ثالث دارنده حق اختراع فرمولاسیون تولید آلواسید می گردد. آیا فروشنده مسئول است؟

براساس عبارات ماه ۴۲ کنوانسیون وین مبیع باید عاری از هر نوع حق مالکیت معنوی شخص ثالث، به خریدار تسلیم گردد. ممکن است با توجه به این ماده به نظر آید که تنها فرد مبیع و نه محصولات اشتقاقی از آن باید عاری از هر نوع حق یا دعوی ثالث باشد.^{۴۳} در

41. *Kheir, Adel Mohamed, Contracts for the International Sale of Goods Through Vienna Convention and the Efforts of United Nations Committee of International Trade Law (UNCITRAL) and International Commercial Chamber, Cairo, 1994, p. 135.*

42. *Vida (n 33), p. 25;*

برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Zhang, Xi, Rechtsmängelhaftung des Verkäufers nach UN-Kaufrecht im Vergleich mit deutschem, englischem, US-amerikanischem und Haager Einheitlichem Kaufrecht (Thesis Tübingen 1994), p. 87.

43. *Prager (n 21), p. 148; Zhang (n 42), p. 87.*

حقیقت تعهد فروشنده در برابر خریدار نه تنها صرف ایجاد مالکیت بدون نزاع بلکه استفاده مطلق و بدون ادعای ثالث می باشد. با این وجود لازم است توجه داشته باشیم که تنها خریدار است که تصمیم می گیرد مبیع را چگونه استفاده نماید.^{۴۴} به هر حال به منظور احتراز از توسعه غیر معقول مسئولیت فروشنده ضرورت دارد که مسئولیت فروشنده در برابر نقض مالکیت معنوی شخص ثالث در مبیع تاحدی محدود گردد.

اگر ماشین تنها توان تولید محصولی را دارد که تحت حمایت حقوق مالکیت معنوی است باید اثبات گردد که آیا فروشنده براساس قرارداد قادر به پیش بینی این حقیقت بوده است که مبیع قرار است که در مسیر تجاوز به حقوق شخص ثالث استفاده گردد یا خیر.^{۴۵} همچنین در صورتی که خریدار به فروشنده بگوید که ماشین در زمینه ای خاص استفاده خواهد شد در این صورت فروشنده مسئول هر نوع استفاده ای از مبیع در آن زمینه خاص است.^{۴۶} باتوجه به اینکه فروشنده نمی دانست که خریدار بنا دارد که آلواسید تولید نماید و مبیع (ماشین) قابلیت تولید محصولات دارویی دیگر را نیز داشته است که تحت حمایت حقوق مالکیت معنوی نبوده است بنابراین فروشنده در مسأله مطروحه ما مسئول نیست.

• زمان قطعی مسئولیت

فروشنده اقدام به فروش چاپگرهایی می نماید که براساس روش چاپ سری و محرمانه عمل می نماید. تسلیم مبیع مطابق قرارداد باید ظرف ۶ ماه صورت پذیرد. قبل از انعقاد قرارداد و تسلیم مبیع، فروشنده می دانسته است که شخص ثالث درصدد است تا نسبت به ثبت اختراعی در خصوص روش چاپ اقدام نماید لیکن این موضوع را به خریدار نمی گوید. شخص ثالث قبل از تسلیم مبیع به خریدار مالک قانونی فرآیند چاپ می گردد. شخص ثالث اقدام به تقدیم دادخواستی مبنی بر جلوگیری خریدار از استفاده از چاپگر نماید آیا

44. Hoyer/Posch-Niggemann (n 34), p. 93; Prager (n 21), p. 77, 148; Kheir (n 41), p. 135.

45. Vida (n 33), p. 26.

۴۶- برای دیدن نظر مخالف که معتقد بود در این موارد مسئولیت فروشنده همیشه محدود می گردد رجوع کنید به:

Schlechtriem-Schwenzer (n 19), Art. 42 n°4; Heilmann, Jan, Mängelgewährleistung im UN-Kaufrecht, Voraussetzungen und Rechtsfolgen im Vergleich zum deutschen internen Kaufrecht und zu den Haager Einheitlichen Kaufgesetzen (Thesis Hamburg 1992), p. 663; Schwertha (n 7), p. 457

فروشنده بابت مالکیت معنوی ایجاد شده پس از انعقاد قرارداد و قبل از تسلیم مبیع مسئولیت دارد یا خیر؟

- انعقاد قرارداد یا تسلیم مبیع

ممکن است بر این عقیده بود که مسئولیت فروشنده از تاریخ انعقاد قرارداد آغاز می گردد.^{۴۷} اعتقاد به مسئولیت فروشنده نسبت به تحمل ریسک تحصیل حق مالکیت معنوی از سوی شخص ثالث بین انعقاد قرارداد و تسلیم مبیع غیرمنصفانه است.

با این وجود باید گفت که اگر این عقیده صحیح باشد آنگاه فروشنده نسبت به حقوق شخص ثالث که اثر خود را بین انعقاد قرارداد و تسلیم مبیع از دست داده است مسئول است مثل اینکه حق مالکین معنوی به پایان مدت حمایت برسد یا به وسیله مقامات ذیصلاح، باطل اعلام گردد. بنابراین فروشنده متعهد و مسئول باقی خواهد ماند هرچند که خریدار کالا را به درستی دریافت کرده است.^{۴۸} به علاوه ممکن است فروشنده بداند که شخص ثالث درصدد است که حقی را در فاصله بین انعقاد قرارداد و تسلیم مبیع بدست آورد. زمانی که شخص ثالث به خریدار مراجعه نماید همین قدر کافی است که ثالث درخواست ثبت حق مالکیت معنوی خود را نموده باشد حتی اگر حق بعد از تسلیم مبیع به ثالث اعطاء گردد.^{۴۹} دلیلی بر مسئول نشناختن فروشنده در این فرض وجود ندارد. بنابراین عقیده ای که لحظه شروع مسئولیت را زمان انعقاد قرار داد می داند، به نظر نادرست می نماید.

فی الواقع لحظه تسلیم مبیع است که به هنگام بررسی اینکه آیا حقوق مالکیت معنوی ثالث در مبیع وجود دارد یا خیر باید مورد توجه واقع گردد.^{۵۰} این نتیجه گیری با ظاهر عبارات ماده ۴۲ کنوانسیون وین نیز تطابق دارد که براساس آن فروشنده متعهد به تسلیم مبیع را عاری از هر نوع حق ثالث دارد. این نتیجه گیری زمانی منطقی به نظر می رسد که فلسفه ماده ۴۲ کنوانسیون وین مورد توجه قرار گیرد زیرا فاصله بین انعقاد و تسلیم مبیع همان

47. *Enderlein/Völter*, Ergebnis der Arbeit der UNCITRAL für ein einheitliches Recht über den internationalen Warenkauf, Recht der DDR-Aussenwirtschaft 51/1977, p.10; *Feuille fédérale*, message concernant la Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises, 11 janvier 1989, p. 756; *Lichtsteiner* (n 26), p. 44.

48. *Prager* (n 21), p. 151.

49. *Piltz* (n 11), p. 206.

50. *Schwerha* (n 7), p. 449; *Ackerman* (n 32), p. 41-5; *Heilmann* (n 46), p. 664; *Prager* (n 21), p. 150; *Wölff*, Katharina, Rechtsmängelhaftung nach dem Uniform Commercial Code und dem UN-Kaufrecht (Thesis Bonn 1989), p. 65.

زمانی است که هنوز فروشنده فرصت دارد که حق شخص ثالث را خنثی سازد مثل اینکه از دارنده حق مالکیت معنوی حق لیسانس دریافت دارد یا از طریق طرح دعوی حق ثالث را باطل نماید.^{۵۱}

بنابراین فروشنده بابت تمام حقوقی که در زمان تسلیم مبیع وجود دارد، مسئولیت دارد. در مسأله ما نیز با توجه به اینکه ثالث قبل از تسلیم مبیع به خریدار حقی را تحصیل نموده است، بنابراین فروشنده مسئول است.

- مسئولیت [فروشنده] نسبت به دعاوی مطروحه پس از تسلیم مبیع

آیا فروشنده نسبت به ادعاهایی که پس از تسلیم مبیع صورت می پذیرد هم مسئول است؟ در بسیاری از موارد شخص ثالث قبل از تسلیم مبیع به خریدار از تجاوز به حق خود آگاهی نمی یابد. بنابراین بسیاری از دعاوی از سوی اشخاص ثالث پس از تسلیم مبیع مطرح می گردد.

در این فرض نفع دو گروه باید مورد ملاحظه قرار گیرد، یکی نفع خریدار در استفاده خاص از مبیع و دیگری نفع فروشنده در رهایی از مسئولیت بدون محدودیت زمانی. با ملاحظه این دو نفع متعارض، به نظر می رسد که می توان مسئولیت را تا جایی بر فروشنده تحمیل کرد که پایه و اساس ادعای ثالث به قبل از تسلیم مبیع باز می گردد^{۵۲} والا اگر مسئولیت فروشنده را در جایی و به طریقی قطع نمائیم فروشنده هرگز نمی تواند مطمئن گردد که تعهدات خویش را مبنی بر تسلیم مبیع عاری از حق ثالث عملی ساخته است.^{۵۳} بنابراین براساس این پیشنهاد پس از تسلیم مبیع فروشنده تنها تاجائی مسئول است که ثابت گردد دعوی شخص ثالث قبل از تسلیم مبیع نیز امکان طرح داشته است.^{۵۴}

مسأله ای که باقی می ماند بحث مربوط به دعاوی بی پایه است؛ با اعمال معیار فوق الذکر فروشنده هرگز بابت دعاوی بی پایه ای که پس از تسلیم مطرح می گردد مسئولیتی

51. *Vida* (n 33), p. 26.

52. *Schwerha* (n 7), p. 450; *Schlechtriem-Schwenzer* (n 19), Art. 42 n°8; *Piltz* (n 11), p.204; برای دیدن نظر مخالف که معتقد است فروشنده پس از تسلیم مسئولیتی ندارد، رجوع کنید به:

Ackerman (n 32), p. 41-6,

53. *Schwerha* (n 7), p. 450.

54. *Zhang* (n 42), p. 87.

نخواهد داشت. در این صورت استثناء کردن مسئولیت نسبت به این دعاوی با هدف کنوانسیون وین مبنی بر تحمیل مسئولیت بر عهده فروشنده در چنین مواردی در تنافی است. بنابراین راه حل پیشنهادی در بالا کافی به نظر نمی رسد.

فروشنده باید بابت تمام ادعاهای ثالث پاسخگو باشد خواه این ادعاها مبنایی داشته باشد خواه بی پایه باشد و خواه قبل از تسلیم مبیع صورت پذیرفته باشد و یا پس از آن. به هرحال اگر ثابت گردد که فروشنده بر وجود چنین ادعاهایی در زمان انعقاد قرارداد آگاهی نداشته باشد، از مسئولیت تبری خواهد جست.

محدودیت های مسئولیت فروشنده

ماده ۴۲ کنوانسیون وین مسئولیت فروشنده را به دو طریق محدود می نماید، محدودیت اول اینکه فروشنده باید نسبت به حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث آگاهی داشته باشد و محدودیت دوم اینکه فروشنده تنها زمانی مسئول است که حق مورد ادعای ثالث براساس قانون کشوری باشد که ارتباط خاصی با فروش داشته باشد یعنی کشوری باشد که بالصراحه در پاراگراف اول بخش (الف) و (ب) ماده ۴۲ کنوانسیون وین بدان اشاره شده است.

برخلاف فروشهای داخلی، در قراردادهای بیع بین المللی آگاهی از اینکه کالایی مرتبط با مالکیت معنوی دیگری است به غایت دشوار است. در برخی کشورها ثبت حقوق مالکیت معنوی هنوز در مرحله تکوین است و تقریباً ناممکن است که نسبت به وضعیت حقوقی جهان آگاهی حاصل نمائیم، به علاوه برخلاف حقوق مادی، حقوق مالکیت معنوی در زمانهای مختلف می تواند در هرجایی باشد. بنابراین هر کشوری اقدام به صدور و پیش بینی مالکیت معنوی خود می نماید بدون اینکه این قوانین کوچکترین اثر فراسرزمینی داشته باشد. همین ملاحظات است که فروشنده را بر آن می دارد که نفع مشروع و قانونی خود را در تحدید مسئولیت خود در این زمینه بداند.^{۵۵}

بنابراین مداخله و تحدید مسئولیت فروشنده از دیدگاه علم و آگاهی فروشنده و از نظرگاه ارتباط بین فروش با کشورهای خاص ضروری است.

55. *Audit*, Bernard, La vente internationale de marchandises, Convention des Nations-Unies du 11 avril 1980, Paris (1990), p. 113.

• محدودیت‌های شخصی

با ملاحظه تردیدات حقوق مالکیت معنوی که فوقاً مذکور واقع گشت، کنوانسیون وین مسئولیت فروشنده را به حقوق و ادعاهای شخص ثالثی محدود می کند که در زمان انعقاد قرارداد، فروشنده آگاه از واقعیت بوده است و یا نمی توانسته است که ناآگاه باشد... (ماده ۴۲(۱) کنوانسیون وین). در بدو امر به نظر می رسد این عبارت قدری مشکل آفرین باشد؛ مراد از عبارت نمی توانسته ناآگاه باشد چیست؟ آیا فروشنده واجد تعهدی فرعی بر جستجوی حقوق بالقوه در کشور مورد نظر طرفین قرارداد است؟

تصور کنید که یک فروشنده سوئیسی که تاجری با فعالیت محدود است اقدام به فروش کفش هایی می کند با علامت تجارتي اسنایک به خریداری که در چین می باشد. اسنایک در ثبت علائم تجارتي کشور چین ثبت شده است. فروشنده تلاشی در جهت کنترل ثبت علامت نمی کند. فروشنده واقعاً از ثبت علامت تجارتي اسنایک آگاهی نداشته است. آیا ایشان می تواند استدلال نماید که او از وجود این علامت تجارتي ناآگاه بوده است و بگوید که وظیفه ای بر کنترل دفاتر ثبت علائم تجارتي نداشته است؟ حکم قضیه در فرضی که فروشنده تاجری حرفه ای می باشد، چیست؟

• آگاهی یا عدم جواز ناآگاهی - تفنن در استعمال کلمات؟

در تلاشی برای فهم این دو عبارت که به وضوح دارای معنایی نزدیک به هم است، بدو باید به معنای معمول و متعارف این واژگان رجوع کنیم. واژه آگاهی نیازمند توضیح خاصی نیست. بنابراین اگر فروشنده بداند که حقی در کشور مورد نظر طرفین وجود دارد باید این واقعیت را به اطلاع خریدار رسانیده تا از مشکلات بعدی احتراز گردد.

لیکن درخصوص معنای عبارت «نمی تواند ناآگاه باشد» استعمال شده در متن کنوانسیون مباحث زیادی مطرح است؛ هرچند که بسیاری از نویسندگان معتقدند که این عبارت، همانا عبارت اخراجی آگاهی نیست و باید به گونه ای متفاوت از کلمه آگاهی تفسیر گردد، به نظر می رسد که تنها آقای شین قائل به یکسانی این دو معیار باشد.^{۵۶} ایشان در حمایت از اعتقاد خود، به نظر تفسیری دولت بریتانیای کبیر مبنی بر حذف عبارت «نمی تواند ناآگاه باشد»، از متن کنوانسیون استناد می ورزد. در مقابل بسیاری از نویسندگان معتقدند

56. Shinn (n 22), p. 124.

که عبارت اخیر با آگاهی متفاوت است. نویسنده ای، عبارت «نمی‌تواند ناآگاه باشد» را به معنای ارائه معیاری شخصی برای خریدار در جهت اثبات تقصیر فروشنده می‌داند که قابل قیاس است با روش عینی اثبات آگاهی.^{۵۷} نویسنده دیگری استدلال می‌کند که عبارت «نمی‌تواند ناآگاه باشد» عامل تقصیر فروشنده است^{۵۸} و نویسنده ای دیگر آنرا معادل غفلت فاحش می‌انگارد.^{۵۹}

این سه نویسنده اخیر تنها با بیان عباراتی گوناگون دارای عقیده ای همسو می‌باشند اگر مقصودشان این باشد که عبارت «نمی‌تواند ناآگاه باشد» ابزاری اثباتی است و یا می‌تواند عاملی برای تقصیر یا حتی غفلت تلقی گردد. به عقیده نویسنده این عبارت معانی بیشتری در دل خود دارد. چیزی است که وقتی فروشنده به فعالیتی می‌پردازد می‌توانسته است از آن آگاهی یابد. در حالی که آگاهی به چیزی اطلاق می‌گردد که شخص واقعاً می‌دانسته است. عبارت «نمی‌تواند ناآگاه باشد» نیازمند قدری تلاش و کار است. انجام این تعهد نیازمند بررسی وضعیت حقوقی مبیع و اطلاع رسانی نتیجه بررسی‌ها به خریدار است. این عبارت ابزاری است در جهت تضمین حکومت حسن نیت بین طرفین (ماده (۲) ۸ کنوانسیون وین). بنابراین این بررسی یک تعهد فرعی محسوب می‌گردد. از سوی دیگر دلیلی وجود ندارد که تنظیم‌کنندگان متن کنوانسیون وین دو عبارت مختلف و متفاوت را برای بیان امر واحدی استعمال کرده باشند. در نتیجه فرض یکسانی دو عبارت آگاهی و عدم جواز ناآگاهی به کار رفته در متن کنوانسیون منتفی است.

- تعهدات ثانوی فروشنده

تعهدات فرعی فوق‌الذکر ضروری است.^{۶۰} اگر این تعهدات وجود نمی‌داشت، فروشنده همیشه می‌توانست ادعا کند که از حقوق مالکیت معنوی مورد ادعای شخص ثالث اطلاعی نداشته است و تعهد و یا وظیفه ای اخلاقی مبنی بر جستجو نیز نداشته است و بدین ترتیب ماده ۴۲ کنوانسیون وین تمام تأثیر و فایده حقوقی خود را از دست می‌داد.

57. Schwerha (n 7), p. 459.

58. Galston/Smit-Schlechtriem (n 33), § 6.03 6-34.

59. Staudinger-Magnus (n 13), Art. 42 n°22

60. Vida (n 33), pp. 28-29; Zhang (n 42), p. 90; Heuzé (n 25), p. 243.

با این وجود در مخالفت با نظر نویسنده برخی به انکار وجود چنین تعهداتی پرداخته و عقیده خود را با توجه به متون دیگر کنوانسیون (مراد زبانهای دیگر کنوانسیون وین است) و توجه به تاریخچه کنوانسیون استوار می سازند.^{۶۱} درست است که نسخه های دیگر کنوانسیون نیز به صراحت از وجود چنین تعهدی سخن نمی راند و عبارت متن کنوانسیون قدری مبهم می باشد لیکن تفسیر نباید صرفاً مبتنی بر توجه به معنای ادبی واژگان صورت پذیرد.

به هر حال با توجه اینکه فروشنده در معرض پرداخت خسارات قابل توجه به خریدار می باشد، نفع زیادی دارد که اقدام به بررسی و جستجوی حقوق احتمالی اشخاص ثالث بر مبیع نماید. به همین دلیل است که ممکن است در برخی موارد ضروری باشد که تعهدی را نیز در این خصوص بر خریدار تحمیل نمائیم. به هر حال منافع این دو (یعنی از یکسو خریدار که نفع خود را تحصیل مبیع به گونه ای که دارای وضعیت حقوقی روشنی در کشور موردنظر طرفین باشد می بیند و فروشنده که سود خود را در مسئول نبودن می شناسد) موجب تعهدی بر فروشنده است مبنی بر جستجو و بررسی حقوق احتمالی اشخاص ثالث بر مبیع و تنها در موارد خاصی فروشنده می تواند از زیر بار مسئولیت رهایی یابد.

آیا این تعهد باید بر عهده کسی قرار گیرد که پیشنهاد اولیه را در انعقاد قرارداد ارائه می دهد؟ پاسخ به سؤال منفی است زیرا چنین عقیده ای خریدار را به اندازه فروشنده متعهد به چنین تعهد سنگینی می نماید.^{۶۲} تحمیل چنین تعهدی بر خریدار غیر موجه است زیرا در این صورت مسئولیت فروشنده با توجه به اینکه ایشان از مستحق لغیر بودن مال ناآگاه بوده است، لوث می گردد.

خلاصه اینکه تنها فروشنده است که در این زمینه مسئولیت خواهد داشت. در غیر این صورت ماده ۴۲ کنوانسیون وین اهمیت خود را از دست می دهد.

61. *Huber, Ulrich, Der UNCITRAL-Entwurf eines Übereinkommens über internationale Warenkaufverträge, RabelsZ 43 (1979), p. 503; Wolff (n 50), p. 75; Shinn (n 22), p. 126; Kheir (n 41), pp. 135-136.*
برای دیدن نظری مشابه رجوع کنید به:

۶۲. برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به: *Heuzé (n 25), p. 243.*

- حدود مسئولیت فروشنده در بررسی حقوق احتمالی شخص ثالث

حدود تکالیف فروشنده باید بیشتر تبیین گردد؛ زیرا تمام فروشندگان از یک میزان تعهد در این زمینه برخوردار نیستند. محدوده این تعهد وابسته به این است که حق مالکیت معنوی مورد بحث چگونه در کشور مورد نظر طرفین منتشر می گردد. همچنین به وضعیت خود فروشنده از جهت حرفه ای بودن یا فعالیت محدود داشتن بر می گردد و بعلاوه نباید از کشوری که قرار است مبیع در آنجا مجدداً به فروش برسد یا مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرد نیز غافل ماند.

- مورد حقوق انتشار یافته

در بیشتر کشورها، اختراعات و علائم تجاری باید ثبت گردند و بنابراین این حقوق در چنین مواردی منتشر می گردند و مردم درباره وجود این حقوق در معرض اطلاع و آگاهی قرار می گیرند. در چنین فرضی که حق شخص ثالث ثبت شده است، تعهد فروشنده بر جستجو بی قید و شرط است. فروشنده مکلف است که به دفاتر ثبت در کشورهای مورد نظر طرفین رجوع نماید. هرچند که فروشنده صرفاً به اطلاعات واصله از نمایندگان قراردادی خود اکتفاء خواهد نمود، لیکن در این صورت نمی تواند از این تعهد خود مبنی بر جستجو و بررسی حقوق احتمالی اشخاص ثالث در مبیع رهایی یابد.⁶³

در مثال پیشین فروشنده باید کنترل می نمود که آیا علامت تجارتي اسنایک در کشور چین ثبت شده است یا خیر. صرف این واقعیت که زبان چینی متفاوت از زبان فروشنده است، تأثیری بر تعهد فروشنده ندارد. فروشنده می توانست از خدمات یک فرد حرفه ای یا یک وکیل یا مشاور حقوقی برای ایفای تعهد خود بهره مند گردد.

آیا تمام فروشندگان به یک درجه چنین تعهدی دارند؟ قطعاً پاسخ به این سؤال منفی است. اگر فروشنده در موضوع معامله حرفه ای باشد، ایشان مکلف است تحقیقات وسیعی را درخصوص وجود حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث بر مبیع در کشور مورد نظر طرفین به عمل آورد؛ لیکن در مورد یک تاجر کوچک هیچ کس چنین انتظاری ندارد. به علاوه میزان و حدود این تعهد بسته به کشور مورد نظر طرفین متفاوت خواهد بود. در کشورهای

63. E.g. *Vida* (n 33), pp. 28 s.; *Enderlein/Maskow*, International Sales Law, London (1992), p.168; *Kritzer* (n 6), p. 329; *Schlechtriem-Schwenzer* (n 19), Art. 42 n°14.

همجوار با کشور فروشنده این تعهد شدیدتر از تعهد به جستجو در کشوری است که در نقطه دیگر جهان قرار دارد یا کشوری که امکان بررسی در آنجا با دشواری مواجه است. البته امروزه که در عصر اینترنت قرار داریم امکان بررسی و جستجوی حقوق بالقوه مالکیت معنوی اشخاص ثالث بر مبیع ساده تر شده است. در آینده شاید دیگر تفاوتی بین کشورهای همسایه و سایر کشورها وجود نداشته باشد. البته اکنون هنوز اینترنت آنقدر توسعه نیافته است که این تفاوت احساس نگردد.

در پاسخ به سؤال مطروحه فوق باید گفت که اگر فروشنده یک شخص حرفه ای در بازار چین باشد او مطلقاً متعهد به بررسی حمایت از علامت تجاری اسنایک در کشور چین خواهد بود و باید اطلاعات صحیحی در این خصوص تحصیل نماید در مقابل اگر فروشنده یک تاجر کوچک باشد حداکثر تعهد ایشان استفاده از خدمات یک وکیل یا نمایندگان اسنایک در سوئیس می باشد. اگر او چنین اقدامی را ترتیب داده باشد می توانسته است ناآگاه از علامت تجاری باشد. به هر حال فروشنده متعهد به اطلاع رسانی به خریدار است نسبت به اطلاعاتی که دریافت نموده است.

- مورد حقوقی که منتشر نمی شود یا قابل انتشار نیست

تمام نویسندگانی که معتقد به تعهد فروشنده نسبت به بررسی حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث بر مبیع می باشند به انکار همین اندازه تعهد نسبت به حقوق نامحسوس ثبت نشده مانند دانش فنی، بسته بندی و حق امتیاز می پردازند.⁶⁴

آشکار است که فروشنده در فرض غیرقابل انتشار بودن حقوق مسئولیتی ندارد. تناقض گویی است اگر فروشنده را در این زمینه مسئول بدانیم و بگوئیم که اگر فروشنده تعهدش را ایفا ننماید، مسئول است زیرا با توجه به عدم ثبت، فروشنده نمی تواند اطلاعاتی در این زمینه از مجاری ثبتی به دست آورد. با این وجود آیا می توان در این فرض تعهد فروشنده را نسبت به هر نوع بررسی قاطعانه منتفی دانست.

به طور کلی اعتقاد به انتفای تعهد به تحصیل اطلاعات از طرف فروشنده در این مورد قدری سنگین خواهد بود. به هر حال در این خصوص به نظر می رسد در صورتیکه حق

64. E.g. *Vida* (n 33), p. 29; *Piltz* (n 11, p. 207; *Schlechtriem-Schwenzer* (n 19), Art. 42 n°14.

مالکیت معنوی ثبت نشده باشد فروشنده مسئولیتی در این زمینه نخواهد داشت ولی اگر حقی به ثبت رسیده باشد فروشنده مکلف به بررسی و شناسایی این حق و اطلاع رسانی به خریدار است.

این قاعده ای است برای تمام کشورها زیرا حقی که در یک کشور ثبت نمی گردد ممکن است در کشور دیگر به ثبت برسد بطور مثال کپی رایت در آمریکا بدون ثبت نیز وجود دارد لیکن اگر آثار ادبی و هنری به ثبت برسد از امتیازات و حمایت‌های بیشتری برخوردار خواهد بود زیرا به هنگام طرح دعوی مطالبه خسارت، ثبت به عنوان یک شرط محسوب می گردد.^{۶۵}

• تعهد فروشنده در اطلاع رسانی به خریدار

تعهد فروشنده مبنی بر اطلاع رسانی به خریدار راجع به حقوق موجود در مبیع قبل از انعقاد قرارداد برآمده از تعهد ایشان بر بررسی و جستجو حقوق احتمالی اشخاص ثالث در مبیع می باشد.

صرفنظر از وضعیت فروشنده و کشور موردنظر طرفین، فروشنده مکلف است خریدار را از آنچه در خصوص حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث بر مبیع بدست آورده است، مطلع نماید. البته در مثال پیشین ما، فروشنده هیچ بررسی و جستجویی ترتیب نداد و هیچ اطلاع رسانی به خریدار صورت نپذیرفت.

وظیفه فروشنده بر اطلاع رسانی به خریدار درباره حقوق ایجاد شده پس از انعقاد قرارداد چیست؟ مطابق متن کنوانسیون وین، فروشنده مسئول حقوقی است که تا زمان انعقاد از آن مطلع بوده است یا بایستی می دانسته است. در نگاه اول به نظر می رسد که فروشنده مسئولیتی بر اطلاع رسانی به خریدار نسبت به حقوق ایجاد شده پس از انعقاد قرارداد فروش ندارد. فروشنده نفع مستقیمی نیز در این خصوص ندارد^{۶۶} ولیکن به نظر می رسد با توجه به اینکه طرفین قرارداد در برابر یکدیگر مکلفند که به نحو متعارفی رفتار نمایند و اطلاع رسانی فروشنده خریدار را در وضعیتی قرار می دهد که نحوه استفاده خود را تغییر داده تا

65. *Chisum/Jakobs*, World Intellectual Property Guidebook, United States, New York (1992), pp. 4-97.

۶۶- برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Schlechtriem-Schwenzer (n 19), Art. 42 n°15.

از ورود خسارت به ثالث احتراز نماید، فروشنده حتی نسبت به حقوق ایجاد شده به نفع شخص ثالث بعد از انعقاد قرارداد نیز مسئولیت دارد.

• زمان آگاهی بر حقوق شخص ثالث

همانطور که گذشت، ماده ۴۲ کنوانسیون وین مسئولیت فروشنده را به حقوق و دعاوی محدود می سازد که او در زمان انعقاد قرارداد بر آن مطلع بوده است و یا نمی توانسته است ناآگاه باشد. بنابراین توجه به عبارات کنوانسیون مسئولیت ناشی از آگاهی را تا لحظه انعقاد قرارداد دانسته است.

به هر حال در تفسیر متن کنوانسیون اختلاف نظرهایی وجود دارد.^{۶۷} برخی معتقدند که فروشنده تا لحظه تسلیم مبیع متعهد است. این تفسیر به نظر خارج از آنچه است که مقصود تنظیم کنندگان متن کنوانسیون می باشد و یکنواخت سازی بین المللی قاعده را با مشکل مواجه خواهد ساخت.^{۶۸} تنها در کشورهای خاصی که لحظه انتقال ریسک، زمان انعقاد قرارداد معرفی شده است، از این نظر حمایت می گردد و نه در کشورهای که انتقال ریسک با تسلیم مبیع روی می دهد. این وضعیت هدف کنوانسیون را در تحدید مسئولیت فروشنده دشوار خواهد ساخت.

بنابراین بهتر است که از ظاهر عبارت ماده ۴۲ کنوانسیون تبعیت نموده و معتقد گردیم که پس از انعقاد قرارداد ریسک در این باره به خریدار منتقل می گردد البته اگر فروشنده از مستحق للغیر بودن احتمالی در زمان انعقاد مطلع نبوده باشد.

• تحدید نوعی: اصل سرزمین بودن

توجه به این نکته لازم است که آگاهی از حقوق تنها زمانی مطرح است که این حقوق مبتنی بر قانون کشورهای خاص باشد: یعنی کشوری که قرار است مبیع در آنجا مورد فروش مجدد قرار گیرد، کشور محل استفاده و بهره برداری از مبیع و کشوری که محل تجارت خریدار است. (ماده ۴۲ بند (۱) قسمت (الف) و (ب)). بنابراین محدودیت های شخصی

67. Prager (n 21), pp. 96 ss; Adame Goddard, Jorge, Las obligaciones del vendedor en la compraventa internacional, Ars Iuris, Revista del Instituto de Documentación de Investigación Jurídica de la Facultad de Derecho de la Universidad Panamericana, Mexico D.F., 1993, p. 40.

68. E.g. Switzerland (Art. 185 CO).

و نوعی کاملاً به هم مرتبط می باشند. نمی توان فروشنده را بابت عدم آگاهی از وجود حق مالکیت معنوی شخص ثالث بر مبیع در کشوری که به هیچ وجه در زمان انعقاد قرارداد مقصود طرفین نبوده است، مؤاخذه نمود.

مبنای این محدودیت جغرافیایی در چیست؟ ماده ۵۲ حقوق یکنواخت بیع بین المللی مسئولیت فروشنده را بر مبنای عوامل سرزمینی محدود نساخته بود.^{۶۹} به هر حال حقوق مالکیت معنوی معمولاً در بین کشورهای مختلف گسترش می یابد و پخش می شود. برای حمایت از یک اختراع باید در هر کشوری گواهینامه حق اختراع صادر گردد و بنابراین حق اختراع محدود به کشوری است که در آنجا این حق اعطاء شده است، بنابراین منطقی نیست که فروشنده را مسئول مستحق للغیردرآمدن مبیع در تمام کشورهای جهان دانست بلکه باید مسئولیت فروشنده را محدود به کشورهای دانست که رابطه مستقیمی با قصد خریدار راجع به نحوه استفاده از مبیع دارند. با تحدید این مسئولیت به پاره ای از کشورها تطبیق و سازگاری اصل کلیت که حاکم بر حقوق عینی است محقق خواهد شد.^{۷۰}

خریدار و فروشنده بر فروش اتومبیل هایی با علامت تجاری پی سی (PC) توافق نمودند. اتومبیلها باید در ایتالیا تسلیم می گشت. خریدار شفاهاً به فروشنده توضیح می دهد که بنا دارد که اتومبیلها را در ایتالیا و دو کشور یونان و ترکیه به فروش برساند. خریدار همچنین علاقمند بود که بخشی از اتومبیل را در اتریش به فروش رساند. اتریش کشوری بود که اتومبیل به قیمت خوبی به فروش می رسید. بعد از انعقاد قرارداد، خریدار تصمیم گرفت بخشی از اتومبیلها را در کشور فرانسه نیز به فروش برساند و لیکن فراموش کرده بود که چنین تصمیمی را به اطلاع فروشنده برساند.

حال سؤال ما این است که اعتبار شرطی که شفاهاً بین طرفین مورد توافق واقع گشته چه میزان است؟ آیا طرفین می توانند چندین کشور را به عنوان کشور محل استفاده یا فروش مجدد مبیع تعیین نمایند؟ اگر خریدار حین انعقاد قرارداد، هیچ کشوری را تعیین نکرده باشد حکم قضیه چیست؟ همچنین اگر خریدار پس از انعقاد قرارداد بخواهد مبیع را در کشوری دیگر نیز استفاده نماید، حکم قضیه چیست؟

69. Zhang (n 42), p. 84.

70. Huber, Ulrich, Haftung des Verkäufers nach dem Kaufrechtsübereinkommen des Vereinten Nationen und nach deutschem Recht (Thesis Berlin 1991), p. 98.

مسئولیت فروشنده در کشور فروش یا استفاده مجدد

متن ماده (الف) ۴۲(۱) کنوانسیون وین آشکار است. اگر طرفین کشوری را جهت استفاده و بهره‌برداری مبیع تعیین نمایند (یا جهت فروش و یا بازاریابی کشوری را تعیین نمایند) فروشنده تنها زمانی مسئولیت دارد که حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث مبتنی بر حقوق آن کشورهایی باشد که می‌تواند بایع را خلع ید نماید. این مقرر با ماده (ب) ۳۵(۲) کنوانسیون وین قابل قیاس است که در خصوص انطباق مادی مبیع مقرر می‌دارد که استفاده خاص از مبیع باید به فروشنده اطلاع داده شود، همین وضعیت درباره کشور محل استفاده از مبیع و یا فروش مجدد مبیع نیز صادق است. در هر دو فرض نفع خریدار باید ملحوظ باشد چه خریدار است که باید تعیین نماید که قصد چه استفاده‌ای از مبیع را دارد.

مسئله اساسی دیگر این است که بدانیم آیا واژه یا که حرف ربط بیانگر تخییر است و بین عبارت فروش مجدد و استفاده به گونه دیگر آمده است باید به عنوان جمع دو عبارت تفسیر گردد. در بدو امر این تفسیر ممکن است سست و نادرست به نظر برسد لیکن این راه حل در عمل منصفانه‌تر است. اگر ما عبارت یا را تخییری و جایگزینی تفسیر نمایم طرفین را مجبور به انعقاد قراردادهای متعدد نموده ایم. یک قرارداد برای فروش و قراردادی دیگر برای استفاده. بنابراین بی‌وجه است اگر یا منحصراً دال بر هر یک از آنها بدانیم.

اگر چندین کشور مورد نظر طرفین باشد، حدود تعهد فروشنده افزایش می‌یابد. با این وجود در قراردادهای بیع بین المللی اغلب شرطی مبنی بر ممنوعیت صادرات مجدد مبیع وجود دارد که مسئولیت فروشنده را تحدید می‌نماید.^{۷۱} بنابراین پیش بینی کشور محل فروش مجدد و کشور محل استفاده و بهره‌برداری و استثناء کردن سایر کشورها برای طرفین کاملاً امکانپذیر است.

• معنای واژه کانتمپلیند (contemplated)

این واژه که از سوی تنظیم کنندگان پیش نویس کنوانسیون وین انتخاب شده است خیلی روشن نیست و نیاز به تفسیر دارد. هر نویسنده‌ای که موضوع را تحلیل می‌نماید از این واژه تعبیر خاصی می‌نماید که فهم این واژه را دشوار می‌سازد.

71. Enderlein/Maskow (n 63), p. 169.

تنها نکته ای که نویسندگان بر آن توافق دارند این است که توافق بر یک کشور خاص لازم نیست که در یک قرارداد کتبی بیاید.^{۷۲} زیرا واژه کشور مورد نظر طرفین به خودی خود واجد شرط خاصی نیست. با این وجود در عمل مناسب ترین راه حل این است که این توافق بر کشور خاص در یک قرارداد مکتوب بیاید زیرا این امر اثبات وجود این شرط را به هنگامی که دادخواستی بین طرفین مطرح می شود تسهیل خواهد نمود.

به منظور فهم معنای واژه مقصود طرفین بررسی دقیق این واژه ضروری به نظر می رسد. صرف این احتمال که مبیع در یک مکانی مورد فروش مجدد و یا استفاده و بهره برداری قرار خواهد گرفت کفایت نمی کند بلکه باید این احتمال مورد توجه طرفین قرار گرفته باشد.^{۷۳} هرچند توضیح فوق از ابهام و تجریدی بودن مسأله نکاست لیکن اجمالاً همین بس که طرفین خواه بصورت کتبی خواه شفاهی به توافقی در این ارتباط دست یافته باشند.

توافق شفاهی طرفین مشکلی نمی آفریند درمثال ما فروشنده و خریدار توافق کرده اند اتومبیل پی سی (P.C) در کشورهای خاص مورد معامله قرار خواهد گرفت. در این مسأله هیچ مشکل خاصی وجود ندارد.

با این وجود باید در جهت تفسیر بیشتر موضوع گامی فراتر نهاد. آیا ممکن است فروشنده و خریدار ضمناً و بطور عملی بر کشوری خاص توافق نمایند. پاسخ به این سؤال مثبت است فی الواقع اگر اوضاع و احوال قضیه به قدر کفایت آشکار باشد؛ بطور مثال اگر فروشنده بداند که خریدار او تنها در ژاپن اقدام به تجارت می کند آنگاه فروشنده مجاز است که فکر کند کشور ژاپن همان کشور مقصود طرفین است. بنابراین از محل فعالیت خریدار می توان کشور مورد نظر طرفین که در ماده ۴۲ کنوانسیون وین بدان اشاره شده است را استنباط نمود. همچنین می توان از معاملات سابق که بین خریدار و فروشنده صورت گرفته است این کشور را استنباط نمود.^{۷۴} ضرورتی ندارد که در هر قرارداد جدید مابین فروشنده و خریدار این کشورها ذکر گردند مشروط بر این که تجربه سابق - معاملات پیش خریدار و فروشنده - به روشنی حکایت از قصد خریدار نماید. در صورت ایجاد هر نوع تغییری در این قصد مراتب باید صراحتاً به فروشنده اطلاع رسانی گردد.

72. Enderlein/Maskow (n 63), p. 169.

73. Staudinger-Magnus (n 13), Art. 42 n°16; Enderlein/Maskow (n 63), p. 169.

74. Neumayer/Ming, Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises, Commentaire, Lausanne (1993), p. 319.

اگر خریدار از فروشنده درخواست نماید که مبیع را در کشوری خاص تسلیم نماید آیا این درخواست بدان معناست که طرفین قرارداد کشور محل تسلیم مبیع را به عنوان کشوری که مبیع در آن جا مورد استفاده و بهره برداری قرار می گیرد انتخاب کرده اند؟ آیا فروشنده می تواند این کشور را همان کشور مقصود طرفین تلقی نماید؟ درخواست تسلیم مبیع در یک کشور خاص تنها دال بر این است که آن کشور خاص مورد تأیید خریدار است و یا برآمده از ماهیت خود مبیع می باشد.^{۷۵} البته ممکن است از کشور محل تسلیم بتوان نتایجی گرفت لیکن این احتمال هم بعید نیست که خریدار تنها به دلیل سهولت کار علاقمند باشد که مبیع در کشوری خاص به وی تسلیم گردد قبل از اینکه بخواهد مبیع را در کشوری دیگر مجدداً بفروشد و یا مورد استفاده و بهره برداری قرار دهد.

– طرفین در زمان انعقاد قرارداد کشوری را مقصود خود قرار داده اند

متن ماده ۴۲ کنوانسیون وین در این زمینه کاملاً گویا است: هر نوع تغییری راجع به مقصدی که مبیع دارد در صورتیکه در زمانی پس از انعقاد قرارداد صورت گیرد نمی تواند موجب مسئولیتی برای فروشنده باشد.^{۷۶}

در مسأله پیشین صرف این حقیقت که خریدار بعد از انعقاد قرارداد تصمیم به فروش مجدد اتومبیل ها در کشور فرانسه نمود تأثیری بر مسئولیت فروشنده نخواهد داشت. تنها کشورهایی که در زمان انعقاد قرارداد مورد توافق طرفین قرار گرفته است می تواند به عنوان مبنای تعیین حدود مسئولیت فروشنده مورد لحاظ قرار گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

75. Staudinger-Magnus (n 13), Art. 42 n°17.

۷۶. برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Diez-Picazo-González (n 18), Art. 42 III 4; Kritzer (n 6), p. 329.

- محدود به یک کشور به عنوان کشور محل فروش مجدد یا استفاده از مبیع؟

نتیجه ای که تاکنون اتخاذ گردید این است که عبارت محل فروش مجدد و استفاده و بهره برداری باید به عنوان دو احتمال که فروشنده بابت آن مسئولیت خواهد داشت در نظر گرفته شود این تفسیر به ما اجازه می دهد که واژه کشور را که بصورت مفرد در ماده ۴۲ کنوانسیون وین استفاده شده است را تحلیل نماییم.

می توان استدلال نمود که تنها یک کشور باید مورد توجه قرار گیرد به ویژه وقتی که اصل سرزمینی بودن حقوق مالکیت معنوی مورد توجه قرار گیرد. این دیدگاه همچنین هدف ماده ۴۲ کنوانسیون وین را مبنی بر تحدید مسئولیت فروشنده در موارد تضمین حقوق مالکیت معنوی مورد توجه قرار می دهد.^{۷۷} البته به هنگامی که ضرورتی بر محدود کردن مسئولیت فروشنده وجود داشته باشد والا اصل آزادی قراردادی طرفین به آنها اجازه می دهد که قرارداد را به هر ترتیبی که علاقمند هستند منعقد نمایند و بنابراین چندین کشور را به عنوان کشورهای مورد نظر خود در قرارداد درج نمایند. این بیان با تفسیری که نویسنده ارائه می دهند همسو است. اگر فروشنده و خریدار بر چند کشور خاص به عنوان کشورهای محل فروش و بازاریابی توافق نمایند و این توافق صراحتاً قابل استنباط باشد می توان به آنها اجازه داد که در یک قرارداد همه این کشورها را بگنجانند و این امر جایز است؛ به علاوه باید توجه داشت که برای فروشنده همیشه این امکان وجود دارد که مسئولیت خود را هر گاه وسیع می یابد استثناء نماید.^{۷۸}

نویسنده ای که با استدلال فوق مبنی بر امکان توافق بر چند کشور موافق نیست تفکیک جالب و مهمی ارائه می کند: این نویسنده بین کشورهایی که دارای یک حکومت هستند و سرزمین هایی که تحت کنترل فائقه حکومت دیگری هستند (مانند ایالت های آمریکا) قائل به تفاوت و تفکیک است.^{۷۹} این تفکیک به نظر صحیح است؛ زیرا در صورتیکه حقوق مالکیت معنوی مبتنی بر قوانین ایالت ها باشد و این ایالت ها به عنوان محل استفاده و بهره برداری از مبیع مقصود طرفین قرار گیرد انتظار اینکه فروشنده تمام این ایالات را مورد جست و جو و بررسی قرار دهد نادرست و بی فایده است.

77. Ackerman (n 32), p. 42-7.

78. Schlechtriem-Schwenzer (n 19), Art. 42 n°10

79. Shinn (n 22), pp. 128-129.

در مسأله پیشین خریدار می تواند اقدام به عرضه اتموبیل های پی سی (P.C) در کشورهای ایتالیا، یونان، ترکیه نماید و تعدادی از آن را درکشور اتریش مجدداً به فروش برساند تنها پیش شرط در این زمینه این است که طرفین در زمان انعقاد قرارداد تمام این کشورها را مقصود خود قرار داده باشند.

• مسئولیت ثانوی فروشنده در کشوری که مرکز فعالیت خریدار است

در صورتی که طرفین در زمان انعقاد قرارداد (نه بصورت کتبی و نه شفاهاً و نه عملاً) برکشور خاصی توافق نکرده باشند، تنها کشوری که به هنگام تعیین حدود مسئولیت فروشنده می تواند مورد توجه قرار گیرد همان کشوری است که مرکز فعالیت و تجارت خریدار در آن جا واقع است (ماده ۴۲ (۱) (ب) کنوانسیون وین). پاراگراف های (الف) و (ب) ماده ۴۲ (۱) کنوانسیون وین هرگز قابل جمع نیست یعنی کشور محل تجارت خریدار تنها به عنوان یک قاعده ثانوی در فرضی قابل اعمال است که طرفین در این خصوص بر کشور خاصی توافق نکرده باشند و یا تردیدهایی در این زمینه وجود داشته باشد.

مسأله شعبه

اگر خریدار درکشورهای مختلف دارای چند شعبه باشد در این فرض ماده ۱۰ کنوانسیون که مقرر می دارد محل فعالیت همان جایی است که نزدیک ترین ارتباط را با قرارداد و اجرای آن دارد اعمال می گردد البته در این خصوص باید اوضاع و احوال شناخته شده یا مورد توافق طرفین قبل از انعقاد قرارداد یا حین انعقاد قرارداد مورد توجه قرار گیرد. نتیجه اینکه تنها یک کشور می تواند کشور مورد نظر باشد. همچنین باید به خاطر داشته باشیم که این قاعده ثانوی، تمام تعهدات فرعی فروشنده که فوقاً مذکور افتاد را به دنبال خواهد داشت در غیر اینصورت ماده ۴۲ کنوانسیون وین بی فایده خواهد بود.

- مسئولیت در کشورهای ترانزیت

بدواً قابل ذکر است که ترانزیت از یک یا چند کشور به عنوان انتشار و عرضه مبیع به حساب نمی آید. این مسأله مانع از آن نیست که شخص ثالث یک حق مبتنی بر مالکیت

معنوی بر مبیعی که موضوع حمل می باشد ادعا نموده و آن را در کشورهای که محل ترانزیت است اجرا نماید.

متن کنوانسیون وین در این موضوع ساکت است این سکوت با بیان این حقیقت تبیین می گردد که تقریباً تمام قانونگذاران داخلی توافق دارند که به طور مثال دارنده و صاحب یک اختراع نمی تواند حقوق خود را بر کالایی که از کشوری به عنوان ترانزیت عبور می کند اعمال نماید.^{۸۰}

با این وجود ممکن است فرضی را متصور بود که فرآیند نهایی ساخت یا بسته بندی مبیع در طول راه تغییر می کند اگر این اقدامات حقوق اشخاص ثالث را مورد تجاوز قرار دهد ممکن است که مبیع در راه توقیف گردد.^{۸۱}

در هر صورت اگر خریدار دستورالعملی در این زمینه به فروشنده داده باشد و یا اقداماتی که ناقض حقوق اشخاص ثالث است را انجام دهد مسئول است. اگر فروشنده به حقوق ثالث تجاوز نماید آنگاه فروشنده است که مسئول پاسخگویی به هر اقدامی است که شخص ثالث یا طرف قرارداد با ایشان اعمال می نماید.

مسئولیت فروشنده در کشور خود

پرواضح است که هر یک از طرفین باید به وضعیت حقوقی کشور خود آگاهی داشته باشند. بنابراین هر یک از طرفین باید هرگونه مانعی که به کشور خود برمی گردد را از میان بردارد. خریدار به هیچ وجه به دانستن وضعیت حقوق مربوط به مالکیت معنوی در کشور فروشنده علاقه ای ندارد مگر اینکه آن کشور به عنوان کشور محل فروش مجدد مبیع و یا استفاده و بهره برداری از آن مقصود طرفین باشد.

استثنائات مسئولیت فروشنده

• علم خریدار

مسأله این است که یک فروشنده آلمانی قراردادی را با خریدار سوئیسی مبنی بر فروش محصولات غذایی منعقد می نماید و روی بسته بندی مبیع حرف ام (M) نقش

80. *Vida* (n 33), p. 27.

81. *Schlechtriem-Schwenzer* (n 19), Art. 42 n°14.

بسته بود. نه فروشنده عالم به این بود که احتمال دارد حرف ام (M) محصول او را با محصولات یک شرکت مشهور و بزرگ دیگری که از این حرف بر روی محصولات خود استفاده می کند مشتبه گرداند و نه خریدار عالم به این موضوع بود. پس از مدتی آن شرکت مشهور که از حرف ام (M) بر روی کالای خود استفاده می نمود دعوایی به طرفیت خریدار مبنی بر مطالبه خسارت طرح نمود. آیا فروشنده مسئولیتی در قبال خریدار دارد؟ شروط مسئولیت فروشنده مطابق ماده (۱) ۴۲ کنوانسیون وین همگی موجود است با این حال مسئولیت فروشنده در این مسأله براساس ماده (الف) (۲) ۴۲ کنوانسیون وین استثناء گردید.

• اهمیت مشابیه برای فروشنده؟

در مقایسه با مقررات مربوط به حقوق یکنواخت بیع بین المللی که مسئولیت فروشنده را تنها در جایی که خریدار آگاه به وجود حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در مبیع است استثناء می کند، ماده (الف) (۲) ۴۲ کنوانسیون وین تصریح دارد که فروشنده همچنین در صورتیکه خریدار نمی توانسته است ناآگاه از حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث باشد فروشنده را از مسئولیت مبرا می سازد.

تحلیل عبارت نمی توانسته است ناآگاه باشد در چارچوب تعهدات فروشنده بر ما آشکار ساخت که فروشنده وظیفه دارد که درخصوص وجود حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در مبیع به بررسی و جستجو بپردازد. حال سؤال اینجاست که آیا خریدار نیز چنین تعهدی دارد؟ اساساً استفاده از کلمات یکسان در هر یک از دو پاراگراف ماده ۴۲ کنوانسیون وین پاسخ به این سؤال را مثبت می سازد. با این وجود اگر خریدار همانند فروشنده و به همان میزان متعهد به بررسی و جستجو باشد آنگاه فروشنده همیشه از مسئولیت تبری خواهد جست زیرا هر بار که فروشنده حق یا ادعای شخص ثالث را می دانسته و یا نمی توانسته است ناآگاه باشد فروشنده می تواند ادعا نماید که خریدار نیز باید بر وجود این حق یا ادعا

آگاه می بود.^{۸۲} به منظور احتراز از این تناقض گویی در نظر گرفتن استانداردهای متفاوتی برای فروشنده و خریدار درخصوص آن چه که باید هر یک آگاه می بودند ضروری است.^{۸۳}

• خریدار باید به چه مسائلی آگاه باشد؟

انتظار بالایی است اگر از خریدار بخواهیم که به دفاتر ثبت مالکیت های معنوی مراجعه نماید^{۸۴} اما به هر حال تعهدات خریدار در این زمینه چیست؟ هدف ماده (الف) ۴۲(۲) کنوانسیون وین جلوگیری از این واقعیت است که خریدار خود را به تجاهل زند.^{۸۵} خریدار مجاز نیست با علم به این که فروشنده مسئول حقوقی است که اشخاص ثالث بر مبیع دارند خود را ناآگاه از همه چیز بداند. نتیجه آنکه اگر خریدار اشتباه فاحش تری نموده باشد فروشنده مسئول نیست.^{۸۶} خریداری که قادر به ارزیابی وضعیت حقوق اشخاص ثالث بر مبیع در کشورهای مورد توافق می باشد نباید از مسئولیت فروشنده سود ببرد زیرا برای خریدار علم به این که شخص ثالثی دارای یک حق مالکیت معنوی بسیار معروف و شناخته شده است بسیار سهل می باشد. در نتیجه خریدار نمی تواند خود را نسبت به حقوق مالکیت معنوی اشخاص معروف و شناخته شده ناآگاه بداند^{۸۷} و هم چنین نسبت به آن حقوقی که خریدار اگر قدری توجه می کرد بدان وقوف می یافت.^{۸۸} بعلاوه خریداری که در زمان انعقاد دلایلی جدی وجود دارد مبنی بر اعتقاد به این که حقی برای شخص ثالث در مبیع وجود دارد متعهد به این است که این علم و آگاهی خود را به اطلاع

82. Piltz (n 11), p. 207.

83. Enderlein/Maskow/Strohbach, Internationales Kaufrecht, Kaufrechtskonvention, Verjährungskonvention, Vertretungskonvention, Rechtsanwendungskonvention, Berlin (1991), p. 142,

این نظر همچنین می تواند ناشی از این حقیقت باشد که فروشنده در برابر خریدار تضمین نموده است. برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Prager (n 21), p. 174 s.; Shinn (n 22), 125; Adame Goddard (n 67), p. 41.

84. Piltz (n 11), p. 207; Enderlein/Maskow (n 63), p. 170.

85. Vida (n 33), p. 31.

86. Audit (n 55), p. 113.

87. Zhang (n 42), p. 92.

۸۸- برای دیدن نظری مشابه رجوع کنید به hin (n 22), p. 126.

فروشنده برساند. این تعهد خریدار ناشی از این حقیقت است که طرفین در مقابل یکدیگر متعهد هستند که بگونه ای متعارف رفتار نمایند.

زمان آگاهی

خریدار نیز همانند فروشنده باید در زمان انعقاد قرارداد عالم به حقوق شخص ثالث باشد.^{۸۹}

در پاسخ به مسأله مطروحه در گذشته باید گفت که علیرغم این حقیقت که فروشنده نمی توانسته است به حقوق مالکیت معنوی شخص ثالث ناآگاه باشد لیکن برای خریدار علم به اینکه شخص ثالث در مبیع حقی دارد بسیار آسان بوده است زیرا خواهان در دعوی مطروحه در کشور سوئیس بسیار شناخته شده است. فی الواقع خریدار نمی توانسته است نسبت به مالکیت معنوی خواهان ناآگاه بوده باشد. نتیجتاً مسئولیت فروشنده مطابق ماده (الف) (۲) ۴۲ کنوانسیون وین منتفی می باشد.

• دستورالعمل های خریدار

سؤال دیگری که قابل طرح است این است که تصور نمایید خریداری سفارشی برای فروشنده ارسال می دارد که متقاضی ساخت دستگاهی است براساس طراحی های فنی که جزئیات آن پیوست قرارداد می باشد. فروشنده در اجرای سفارش خریدار می فهمد که می تواند این دستگاه را به دو طریق الف و ب بسازد. فروشنده نمی داند که ساخت به روش الف متضمن تجاوز به حق مالکیت معنوی شخص ثالث است در حالیکه ساخت به روش ب این چنین نیست. فروشنده دستگاه را به روش الف می سازد پس از تسلیم دستگاه به خریدار شخص ثالث از خریدار مطالبه خسارت می نماید. خریدار معتقد است که فروشنده وظیفه داشته است بررسی نماید که آیا حق شخص ثالثی مورد تجاوز قرار می گیرد یا خیر و بنابراین فروشنده مسئول است. به نظر شما حکم قضیه چیست؟

شروط ماده (۱) ۴۲ کنوانسیون وین همگی موجود است؛ با این حال فروشنده با استناد به ماده (الف) (۲) ۴۲ کنوانسیون وین می تواند از مسئولیت تبری حاصل نماید.

89. Adame Goddard (n 67), p. 41.

ملاحظات کلی

مطابق ماده (ب) ۴۲(۲) کنوانسیون وین فروشنده در صورتیکه معلوم باشد که به تبعیت از طراحی ها، نقشه ها، فرمول ها یا دیگر مشخصاتی که خریدار در اختیار او قرار داده است اقدام به ساخت مبیع نموده است می تواند از مسئولیت اجتناب ورزد. البته این تجاوز به حق شخص ثالث باید ناشی از دستورات خریدار باشد.

ماده (ب) ۴۲(۲) کنوانسیون وین در طول مذاکرات کنفرانسی که در مقام تهیه پیش نویس کنوانسیون ترتیب داده شده بود خیلی مورد مباحثه قرار نگرفت؛ نتیجتاً عبارات پروژه^{۹۰} ۱۹۷۷ که در ماده (ب) ۲۶(۲) مطرح شده بود بدون هیچ تغییری در ماده ۴۲ منعکس شد. تفکر مبنای این قاعده این تلقی است که خریداری که از فروشنده می خواهد از مشخصات خاصی در ساخت مبیع پیروی کند به خوبی قادر است که به حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در کشورهای مورد نظر و قوف حاصل نماید در این صورت فروشنده از تعهد خود مبنی بر انجام بررسی و جستجو آزاد خواهد شد.^{۹۱}

دستورالعمل های خریدار باید از چه میزانی از دقت برخوردار باشد؟ در مقایسه با طرح های فنی که واجد حد بالایی از دقت است یک طراحی ممکن است اینگونه نباشد. حال سؤال این جاست که آیا به طور کلی دستورالعمل های خریدار باید جنبه تخصصی داشته باشد آنگونه که طرح های فنی و طراحی ها دارند یا خیر؟^{۹۲} مطابق ماده (ب) ۴۲(۲) کنوانسیون وین همین بس که خریدار دستورالعملی به فروشنده بدهد باید خود ایشان بررسی نماید که آیا اشخاص ثالث حقوقی دارند یا خیر؟^{۹۳}

در موردی که خریدار نمی تواند اطمینان حاصل نماید که در دستورالعمل های خود به فروشنده حقوق اشخاص ثالث را لحاظ کرده است یا خیر ممکن است طرفین شرطی در قرارداد بگنجانند که فروشنده خود متعهد است که بررسی های لازم را درخصوص تجاوز

90. Yearbook VIII, p. 41.

91. Enderlein/Maskow (n 63), p. 170.

۹۲- برای دیدن نظر مخالف که معتقد است که اوصاف و ویژگیها باید به دقت طرحهای فنی باشد رجوع کنید به:

For Prager (n 21), p. 177

۹۳- برای دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Vecchi, Paolo Maria, Art. 41-42, in: Bianca, Commentario Coordinato, Padova (1987), Art. 42 Chiffre 5; Galston/Smit-Schlechtriem (n 33), § 6.03 6-34; Langenecker (n 13), p. 233.

احتمالی به حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث بعمل آورد. در صورت فقدان چنین شرطی فرض بر این است که فروشنده با اعتماد بر این که خریدار خود تجاوزات احتمالی به حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث را کنترل کرده است اقدام به ساخت مبیع نموده است بنابراین فروشنده مسئولیتی ندارد.

به هرحال قابل ذکر است که صرف ارائه دستورالعمل های کلی که در بردارنده طرح خاصی نیست باعث نمی شود که فروشنده از تعهد خود مبنی بر بررسی و جستجو تبری حاصل نماید.^{۹۴}

در پاسخ به مسأله پیشین با توجه به اینکه فروشنده با اتکا و اعتماد به اینکه خود خریدار تجاوزات احتمالی را مورد توجه قرار داده است و صرفاً مطابق دستورالعمل های خریدار اقدام به ساختن مبیع نموده است. بنابراین فروشنده دیگر تعهدی بر بررسی و جستجو ندارد و لذا مطابق ماده (ب) ۴۲(۲) کنوانسیون وین مسئولیتی متوجه وی نیست.

- فرض آگاهی فروشنده

علیرغم اینکه فروشنده ای که در مقام اجرای دستورالعمل های خریدار است تعهدی بر بررسی و جست و جو ندارد این احتمال وجود دارد که فروشنده تصادفاً آگاه گردد که مبیع تحت دستورالعمل، به گونه ای ساخته می شود که ناقض حق شخص ثالث است. در چنین فرضی اصل حسن نیت (ماده (۱) ۷ کنوانسیون وین) و تعهد بر اقدام متعارف (ماده (۲) ۸ کنوانسیون وین) فروشنده را متعهد می سازد که در این زمینه به خریدار اطلاع رسانی نماید.^{۹۵} این تعهد فروشنده در اطلاع رسانی به خریدار حتی بعد از انعقاد قرارداد نیز وجود دارد.^{۹۶} فروشنده ای که در انجام این تعهد خود قصور ورزد نمی تواند از مسئولیت خود به استناد ماده (ب) ۴۲(۲) رهایی جوید. فروشنده در صورتیکه خریدار اصرار به ساخت مبیع طبق دستورالعمل نماید و فروشنده اخطارهای لازم را به خریدار نموده باشد در این صورت فروشنده مسئولیتی ندارد.

94. Zhang (n 42), p. 92.

95. Enderlein/Maskow(n 63), p. 170.

۹۶- خریدار ممکن است که کالا را در کشوری غیر از کشور مقصود طرفین مورد استفاده قرار دهد. برای

دیدن نظر مخالف رجوع کنید به:

Diez-Picazo-González (n 18), Art. 42 IV 2.

نتیجه

در چارچوب ماده ۴۲ کنوانسیون وین حقوق مالکیت معنوی به معنای آن حقوقی به کار رفته است که به حمایت از فعالیت فکری می پردازد؛ دارای ارزش مالی است؛ در ارتباط با کالایی است و استفاده از کالا را ممکن است محدود سازد. فروشنده بابت نقض این حقوق مسئولیت دارد خواه این حق ثبت شده باشد یا نشده باشد. همچنین فروشنده مسئول خواهد بود حتی اگر شخص ثالث دعوایی مطرح ننماید. مسئولیت فروشنده درخصوص دعاوی واهی نیز قابل طرح است.

مسئولیت ناشی از نقض حقوق اشخاص ثالث از زمان تسلیم مبیع آغاز می شود مسئولیت فروشنده نسبت به دعاوی مطروحه از سوی ثالث پس از تسلیم مبیع نیز قابل طرح است.

فروشنده متعهد می باشد که بررسی ها و جستجوهای لازم راجع به وجود بالقوه حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در مبیع را بنماید یعنی همان حقوقی که ممکن است در امکان استفاده مطلوب خریدار از مبیع محدودیت هایی ایجاد نماید. در تمام این موارد فروشنده باید درخصوص نتیجه تحقیقات خود به خریدار اطلاع رسانی نماید. اگر فروشنده این اقدامات اولیه را ترتیب دهد دعوایی علیه او درخصوص حقوق یا ادعاهای اشخاص ثالث بر خریدار مسموع نیست.

این مسئولیت محدود به کشورهای است که طرفین قرارداد بر آن توافق کرده اند یعنی همان کشورهای که در زمان انعقاد قرارداد بنا برآن بوده است که مبیع در آنجا به فروش برسد یا مورد استفاده و بهره برداری قرار گیرد.

امکان تعیین چند کشور به عنوان کشورهای که مبیع در آنجا مورد استفاده قرار گیرد وجود دارد. در صورتیکه طرفین بر کشورهای خاصی توافق نکرده باشند فروشنده تنها مسئول حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث در کشوری است که مرکز فعالیت خریدار در آن جاست.

این مسئولیت اگر خریدار در لحظه انعقاد قرارداد از وجود این حقوق مطلع بوده است و یا اگر آشکار باشد که چنین حقوقی موجود است، استثناء می گردد.

همچنین این مسئولیت در صورتیکه فروشنده تحت دستورالعمل های خریدار اقدام به ساخت مبیع کرده باشد و این دستورالعمل ها جنبه تخصصی داشته باشد، مسئولیت فروشنده منتفی خواهد بود حتی اگر فروشنده حدی از ابتکار عمل را در ساخت مبیع داشته باشد.

• پیشنهاد چند تغییر

ماده ۴۲ کنوانسیون وین بیانگر مقررہ ای است که در یک قرارداد فروش بین المللی بکار می آید بنابراین منطقی به نظر می رسد که آن را با پیروی از مثالهای مواد دیگر کنوانسیون در یک قرارداد فروش بین المللی تحت حکومت کنوانسیون وین درج نمود. با این حال در این مقاله مشخص گردید که ماده ۴۲ کنوانسیون وین تقریباً هرگز از سوی محاکم مورد استفاده واقع نشده است. دلیل این امر عبارات این ماده است که قدری پیچیده بوده و مملو از مفاهیم غیر متقن است که همگی تفسیر بردار می باشد. این امر باعث می شود که طرفین قرارداد در پیش بینی دعوائی که در این خصوص مطرح خواهد نمود با مشکل روبرو گردند بنابراین طرفین قرارداد فروش معمولاً تلاش می کنند که با درج شرطی که با واقعیت های عملی نیز بیشتر سازگار باشد عملاً ماده ۴۲ کنوانسیون وین را به کناری نهند.

با توجه به این که ماده ۴۲ کنوانسیون وین در عمل واجد شرایط لازم به عنوان یک قاعده ای که حاکم بر مسئولیت ناشی از نقض حقوق مالکیت معنوی اشخاص ثالث باشد، به حساب نمی آید بنابراین ضروری به نظر می رسد که در نتیجه تحلیل ماده ۴۲ کنوانسیون اصلاحاتی چند در این ماده صورت پذیرد. نویسنده در پایان نسخه اصلاحی و بازنویسی شده ماده ۴۲ کنوانسیون وین را ارائه می کند.

• نسخه بازنویسی شده ماده ۴۲

۱- فروشنده متعهد به تسلیم مبیع به گونه ای است که آزاد از هر نوع حق یا ادعایی مبنی بر مالکیت معنوی باشد همان حقوقی که فروشنده بر آن واقف بوده است یا می توانسته است با انجام جستجوها و بررسی هایی در زمان انعقاد قرارداد بدان واقف گردد. همچنین فروشنده مسئول ادعاهایی است که پس از تسلیم مبیع مطرح می گردد.

حق یا دعوائی مبتنی بر مالکیت معنوی باید بر اساس قانون کشوری باشد که:

الف- طرفین در زمان انعقاد قرارداد شفافاً، کتباً یا عملاً آن کشور را به عنوان کشور محل فروش یا استفاده مبیع قرار داده باشند.

ب- در صورت تردید در فروش یا استفاده مبیع و در شرایطی دیگر کشوری که مرکز فعالیت خریدار در آنجاست.

۲- مسئولیت مقرر در پاراگراف قبل در صورتی استثناء می گردد که وجود حق یا ادعا

الف- بر خریدار معلوم بوده است یا خریدار نمی توانسته است در زمان انعقاد قرارداد بر آن ناآگاه بوده باشد یا:

ب- در نتیجه این حقیقت که فروشنده تحت دستورالعمل خریدار اقدام کرده است مشروط بر این که این دستورالعمل جنبه تخصصی داشته باشد.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی